Nr. 15-16. OLAM KATAN. שנה שניה.

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 5.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.

ברוסיה:
לשנה: 4 רו״כ, להצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שולינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.
מחיר כל נומר 10 קאָפ׳, 25 העללער.

עם „הפדגוג״:

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.

ברוסיה:
לשנה: 6 רו״כ, להצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק.
בעד חלוף האדריסה 20 קאָפ.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

קרקוי, יום ד׳, א׳ שבט תרס״ג. גליון טו־טז. Krakau, 4 Februar (22 Januar) 1903.

שִׁירַת הַתְּחִיָּה.

רַעֲשׁוּ, הַתֻּפִּים!
הַחֲצֹצְרוֹת, הָרִיעוּ!
כָּל רוּחוֹת עוֹלָם,
שִׁיר גְּאֻלָּה הַשְׁמִיעוּ!
בַּשְּׂרוּ, כִּי נִמְלַט,
נִמְלַט מִשִּׁבְיוֹ
גּוּר הָאֲרָיוֹת,
גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה;

כִּי הִנֵּה יָשׁוּב,
חָפְשִׁי וְעִזּוּז,
יָשׁוּב אֶל יַעֲרוֹ,
אֶל אַרְצוֹ הַחֲמוּדָה.
קָפַץ לַיַּרְדֵּן,
יִרְחַץ בּוֹ בְשָׂרוֹ,
דָּמוֹ יָדִיחַ
בְּמֵימָיו הַזַּכִּים;

זֹנֵק לַשָּׁרוֹן,
בְּחֵיקוֹ יִנָּפֵשׁ,
פְּצָעָיו יְחַבֵּשׁ
בְּעִשְׂבָּיו הָרַכִּים.
אָז כֹּחַ יָחִישׁ
יַעֲרָה הַלְּבָנוֹן,
יַעֲמֹד וְיִשְׁאַג
מִשְׁפַּעַת חֲיָלָיו;
יַצְהִיל הַלְּבָנוֹן,
נְעָרָיו יְחַדֵּשׁ,
צֵל סֻכַּת שְׁלוֹמוֹ
יִפְרֹשׂ עַל בְּעָלָיו.

רַעֲשׁוּ הַתֻּפִּים!
הַחֲצֹצְרוֹת, הָרִיעוּ!
כָּל רוּחוֹת עוֹלָם,
שִׁיר גְּאֻלָּה הַשְׁמִיעוּ!
בַּשְּׂרוּ, כִּי נִמְלַט,
נִמְלַט מִשִּׁבְיוֹ
גּוּר הָאֲרָיוֹת,
גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה;
כִּי הִנֵּה יָשׁוּב,
חָפְשִׁי וְעִזּוּז,
יָשׁוּב אֶל יַעְרוֹ,
אֶל אַרְצוֹ הַחֲמוּדָה.

יַעֲקֹב כֹּהֵן.

רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה.

(אַגָּדָה).

א.

איש היה בארץ הקדם ושמו יוסף דילה רינה. ויהי האיש ההוא איש צדיק וקדוש מאד. אך איש לא ידע את צדקתו ואת קדשתו, כי חוטב־עצים עני ונקלה היה האיש הזה בעיני כל. ויהי סובב כל הימים מרחוב לרחוב ומחצר לחצר ומבקש לו עבודה קשה בשכר מועט, ובערב בערב ישוב אל אהלו הדל, אשר בקצה העיר, מקום שם יגורו בני דלת העם. שם חכו לו תמיד חמשת תלמידיו חוטבי־עצים עניים כמוהו, ובבואו יקומו והשתחוו לו וקראו לו: שלום עליך, רבנו הקדוש! ואז ישבו יחד והגו בתורה, ואך ישמע קול הלומדים האלה — ואורות גדולים ימלאו אז את האהל הקטן והדל הזה, ויש אשר ימלא האהל נשמות טהורות וכרובים זכים, אשר ירדו בסלם קוי הירח מגן העדן אשר במרום והתעופפו לאטם מפנת החדר ועד פנתו; וראו את הקולות היוצאים מפי האנשים האלה ושמעו את סודות התורה אשר הם מגלים — והתענגו מאד.

וכאשר הגיע חצות הלילה — ונדמו הלומדים רגע וישבו לארץ ושמו אפר על ראשם, ובכו בכי תמרורים על חרבן בית־המקדש, על שממות הארץ הקדושה ועל הגלות, הגלות הארכה והמרה.

שמעו הנשמות הטהורות את קול הבכי — ותבכינה, הכרובים הזכים — ויילילו מרה, והשתפכו כל הקולות האלה יחד ויהיו לילְלה אחת מרה ושוממה מאד. ותרום היללה ותעל למרום. וישמעו כל המלאכים אשר במרום ויבכו גם המה; ותשמענה כל הנשמות אשר בגן העדן העליון — ותבכינה גם הנה; ותרדנה דמעותם, דמעות האור, ותפלנה מטה מטה עד הגיען עד הכתל המערבי אשר בירושלים...

והיה כל ההולך ההולך יחידי בלילה וראה רסיסי־אור נופלים ויורדים משמים ארצה — ואמר: אך כוכבים נופלים שמה. ואולם לא כוכבים הם הנופלים שם, כי רסיסי דמעה הם, הנוזלים מעיני המלאכים הטובים על חרבות המקדש.

ועלה בכי המלאכים ויליל הנשמות מעלה מעלה והגיעו עד מקום המשיח האסור בכבלי־להבות, — והתנער והתחזק בזעם אפו לנתק את אסוריו הנוראים — ולא יוכל. ובכה גם הוא, ועלתה היללה עד הרקיע השביעי וחדרה עד כסא הכבוד המתרומם מעל ראשי השרפים — ושמע האלהים את היללה הנוראה וקול רעם נחשתי האש, אשר על ידי המשיח, ונכמרו רחמיו הגדולים, — וקול רעם אדיר יחריד פתאם את שמי השמים:

„אוי לי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין האמות!!!"

ושתי דמעות גדולות כשני הרמי־אש אדירים, יורדות מעיניו ובוקעות את כל שבעת הרקיעים ונופלות ברעם ורעש אל הים הגדול.

והשטן המושל בארץ תחתיות וקושר בכבלי אש חדשים בעד המשיח שומע את היללה הנוראה ואת הרעש

אות־אַהֲבָה.

הַנּוֹרָא וְחָרַד וְרָעַד מְאֹד, וְנָפְלוּ הַכְּבָלִים מִיָּדָיו וְהִתְעַלֵּף מֵרֹב פָּחַד...

וְכַאֲשֶׁר יַעֲלֶה הַשַּׁחַר וְשָׁלַח אֶת קַוָּיו הַמְּאִירִים אֶל הָאָרֶץ מִתַּחַת – וְנֶאֶחֱזוּ בָהֶם הַנְּשָׁמוֹת הַטְּהוֹרוֹת וְהַכְּרוּבִים הַזַּכִּים וְעָלוּ מַהֵר הַשָּׁמַיְמָה לָשִׁיר שָׁם עִם כָּל הַמַּלְאָכִים אֶת שִׁירַת הַבֹּקֶר וְהָאוֹר לֵאלֹהֵי הַשָּׁמָיִם.

אָז יֵעָלֵם הָאוֹר מִן הָאֹהֶל הַדַּל וְנָדַמּוּ הַקּוֹלוֹת.

הַשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵא עַל הָאָרֶץ וְיוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה לָקַח אֶת קַרְדֻּמּוֹ וַיִּתְחַבְּנָה בַּחֲגוֹרָתוֹ וַיֵּצֵא לְבַקֵּשׁ לוֹ עֲבוֹדָה לַחְטֹב עֵצִים בְּשָׂכָר מוּעָט; גַּם חֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו לָקְחוּ לָהֶם אֶת קַרְדֻּמֵּיהֶם וַיֵּצְאוּ לַעֲבוֹדָתָם.

כָּכָה יַעֲשֶׂה יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ כָּל הַיָּמִים וְכָל הַלֵּילוֹת.

וְאִישׁ לֹא יָדַע מִי וּמָה הוּא הָאִישׁ הֶעָנִי הַזֶּה.

אָכֵן צַדִּיק נִסְתָּר הָיָה הָאִישׁ הַזֶּה וְצַדִּיקִים נִסְתָּרִים הָיוּ גַּם תַּלְמִידָיו חֲמִשָּׁה אֵלֶּה.

ב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה אֶת הָעִיר וַיֵּצְאוּ גַּם חֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו אַחֲרָיו וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הַמִּדְבָּרָה. וְהַשֶּׁמֶשׁ בּוֹעֵר כַּתַּנּוּר וְגַלֵּי הוֹל לוֹהֵט כָּאֵשׁ נִשָּׂאִים בָּרוּחַ עַל פְּנֵי מֶרְחֲבֵי אֵין קֵץ – וְהֵמָּה הוֹלְכִים הָלְאָה הָלְאָה בְּדוּמִיָּה. רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה הוֹלֵךְ בָּרֹאשׁ וְתַלְמִידָיו אַחֲרָיו וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וְאֵין דּוֹבֵר דָּבָר. דּוֹמְמִים הֵם כַּמִּדְבָּר.

הַיּוֹם רַד; הַשֶּׁמֶשׁ הָאָדֹם כַּדָּם שָׁלַח אֶת קַרְנָיו הָאַחֲרוֹנוֹת עַל פְּנֵי יַם הַחוֹל הַנּוֹרָא וַיִּשְׁקַע. וְלֵיל חֹשֶׁךְ אֲפֵלָה יָרַד מִמָּרוֹם וַיְכַס אֶת הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל; וְרוּחוֹת שְׁחוֹרִים הִסְתָּעֲרוּ מִסָּבִיב עַל פְּנֵי כָּל רַחֲבֵי הַמִּדְבָּר. וְהַנּוֹדְדִים יָשְׁבוּ עַל אַחַד הַסְּלָעִים וַיֶּהְגּוּ בַתּוֹרָה. וְאַךְ נִשְׁמַע קוֹל הַלּוֹמְדִים הָאֵלֶּה וְאוֹרוֹת גְּדוֹלִים מִלְאוּ אֶת כָּל הַכִּכָּר וַיִּהְיוּ לָהֶם כְּחוֹמַת־אֵשׁ מִסָּבִיב.

וַיְהִי בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְהַלּוֹמְדִים נָדַמּוּ רֶגַע וַיָּשִׂימוּ אֵפֶר עַל רֹאשָׁם וַיִּבְכּוּ בְּכִי תַמְרוּרִים עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עַל שִׁמְמוֹת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְעַל הַגָּלוּת הַמָּרָה וְהָאֲרֻכָּה.

וְהַיְלָלָה הָלְכָה הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַתִּשָּׁמַע מִקְצֵה הַמִּדְבָּר וְעַד קָצֵהוּ וַתַּעַל לִשְׁמֵי־הַשָּׁמָיִם. וְרוּחוֹת הַמִּדְבָּר הַשְּׁחוֹרִים הִסְתָּעֲרוּ וְהִתְחוֹלְלוּ מִסָּבִיב בְּיֶתֶר־זַעַף וּבְיֶתֶר־עֹז; גַּלֵּי הוֹל אֲיֻמִּים הִתְנַשְּׂאוּ וְהִתְנַפְּלוּ זֶה עַל זֶה כַּעֲנָקִים הַנִּלְחָמִים אִישׁ בְּרֵעֵהוּ. הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל נֶאֱנַח אֲנָחָה גְדוֹלָה וּשְׁחוֹרָה. וּמִמָּרוֹם נִתַּךְ מְטַר כּוֹכְבֵי־דִמְעָה, וַתֵּרַדְנָה הַדְּמָעוֹת הַמַּזְהִירוֹת וַתִּפֹּלְנָה וַתִּטָּבַעְנָה בָּאֹפֶל.

הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים קָמוּ וַיֵּלְכוּ הָלְאָה לְדַרְכָּם.

כָּכָה הָלְכוּ דוּמָם אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה.

וַיְהִי בַּיּוֹם הָאַרְבָּעִים לִפְנוֹת עֶרֶב וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עִיר גְּדוֹלָה וְשׁוֹמֵמָה לְנֶגֶד עֵינֵיהֶם, וְהָרִים גְּדוֹלִים וְשׁוֹמֵמִים גַּם הֵם עוֹמְדִים לָהּ מִסָּבִיב. וַיֵּדְעוּ, כִּי יְרוּשָׁלַיִם הִיא הָעִיר הַזֹּאת. הַיּוֹם רַד וְהֵמָּה בָּאוּ עַד הָעִיר וַיִּפְּלוּ אַרְצָה וַיִּשְּׁקוּ אֶת אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל מְאֹד:

עָרֵי קָדְשְׁךָ הָיוּ מִדְבָּר,
צִיּוֹן מִדְבָּר הָיָתָה,
יְרוּשָׁלַיִם – שְׁמָמָה...

– אָז קָמוּ וַיֵּלְכוּ הָלֹךְ וּבָכֹה עַד בּוֹאָם לִפְנֵי הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי, הַשָּׂרִיד הַקָּטָן לְמִקְדַּשׁ יִשְׂרָאֵל וְתִפְאַרְתּוֹ בִּימֵי קֶדֶם.

הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה – וַיְהִי לֵיל חֶשְׁכַת עֲלָטָה. עֲנָנִים גְּדוֹלִים וּשְׁחוֹרִים כְּהָרֵי הַחֹשֶׁךְ נִשְּׂאוּ עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם וּבְרָקִים הִתְעוֹפְפוּ הֵנָּה וָהֵנָּה, וּרְעָמִים אַדִּירִים הִרְעִישׁוּ לִרְגָעִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף נִתַּךְ אַרְצָה בְּזַעַף וּבְרַעַשׁ. וְאוּלָם מִתּוֹךְ קוֹלוֹת הָרְעָמִים וַהֲמוֹן הַגֶּשֶׁם נִשְׁמַע קוֹל יְלָלָה הָעוֹלָה מִן הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי וּבוֹקַעַת אֶת הָרְקִיעִים. וַיִּבְכּוּ כָּל הַמַּלְאָכִים בַּמָּרוֹם וַתְּיַלֵּלְנָה הַנְּשָׁמוֹת בְּגַן עֵדֶן. וַתָּבוֹא הַיְלָלָה עַד אָזְנֵי הַמָּשִׁיחַ הֶאָסוּר בְּכַבְלֵי לֶהָבוֹת. וַיִּתְנָעֵר וַיִּתְחַזֵּק וַיִּתְאַמֵּץ בְּזַעַם אַפּוֹ לְנַתֵּק אֶת אֲסוּרָיו הַנּוֹרָאִים – וְלֹא יָכֹל. וַיֵּבְךְּ וַיְיַלֵּל גַּם הוּא. וַתַּעַל הַיְלָלָה עַד הָרָקִיעַ הַשְּׁבִיעִי וַתֶּחְדַּר עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד הַמִּתְרוֹמֵם עַל רָאשֵׁי הַחַיּוֹת; וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַיְלָלָה וְרַעַם אֲזִיקֵי הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ וַיִּכָּמְרוּ רַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים. פִּתְאֹם עָמְדוּ הַבְּרָקִים בַּמְּרוֹמִים וְהָרְעָמִים נֶאֱלָמוּ, וִילֵל אַדִּיר וְנוֹרָא נִשְׁמַע מִמָּרוֹם:

„אוֹי לִי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשָׂרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי וְהִגְלֵיתִי אֶת בָּנַי לְבֵין הָאֻמּוֹת!!“

וְהַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי רוֹעֵד כֻּלּוֹ וַאֲבָנָיו בּוֹכוֹת גַּם הֵן חֶרֶשׁ:

„אוֹי לִי! אוֹי לִי!“

וְהַבְּרָקִים עוֹמְדִים וּמַבִּיטִים, וְהָרְעָמִים מַחֲרִישִׁים וְשׁוֹמְעִים אֶת הַיְלָלָה הַחֲרִישִׁית:

אוֹי לִי! אוֹי לִי!

פִּתְאֹם נִשְׁמַע קוֹל קוֹרֵא מִתּוֹךְ הָעֲלָטָה:

„נִשְׁבַּעְתִּי בָּכֶן, אַבְנֵי קֹדֶשׁ! נִשְׁבַּעְתִּי בָךְ, עִיר הָאֱלֹהִים! נִשְׁבַּעְתִּי בְּשִׁמְךָ הַקָּדוֹשׁ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! אִם אֶשְׁקֹט וְאִם אָנוּחַ, עַד אִם נִתַּקְתִּי אֶת כַּבְלֵי הָאֵשׁ מֵעַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ, וּבָא וְגָאַל אֶת עַמּוֹ וְגָאַל אֶת אַרְצוֹ וּבָנָה אֶת הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ עַל מְכוֹנוֹ! נִשְׁבַּעְתִּי בָּכֶן, אַבְנֵי קֹדֶשׁ! נִשְׁבַּעְתִּי בָךְ, עִיר הָאֱלֹהִים! נִשְׁבַּעְתִּי בְּשִׁמְךָ הַקָּדוֹשׁ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל!

וַיְהִי אַךְ נִשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה וַיִּתְעוֹפְפוּ רִבְבוֹת בְּרָקִים מַזְהִירִים, וַיַּרְעִמוּ רִבְבוֹת רְעָמִים אַדִּירִים, וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ, וַיִּרְעֲשׁוּ כָּל שִׁבְעַת הָרְקִיעִים, וַיֶּחֶרְדוּ הַמַּלְאָכִים בַּמָּרוֹם, וַתִּרְעַשְׁנָה הַנְּשָׁמוֹת בְּגַן עֵדֶן, וַיֶּחֱרַד הַשָּׂטָן הַמּוֹשֵׁל בְּתַחְתִּיּוֹת שְׁאוֹל, וַיִּבָּהֲלוּ כָּל צִבְאוֹת מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה אֲשֶׁר לוֹ וַתְּהִי כָּל הַבְּרִיאָה לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים.

וַאֲנָחָה גְדוֹלָה וּמָרָה פָּרְצָה אָז מִלֵּב הַמָּשִׁיחַ הָאָסוּר בְּכַבְלֵי־אֵשׁ, אַךְ אַנְחָתוֹ הַמָּרָה לֹא נִשְׁמְעָה לְקוֹל הָרַעַשׁ וְהַפַּחַד הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר אָחַז אֶת כָּל צְבָא הַמָּרוֹם.

וְאַבְנֵי הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי רוֹעֲדוֹת וּבוֹכוֹת חֶרֶשׁ:

אוֹי לִי! אוֹי לִי!

וּבְתוֹךְ כָּל הָרַעַשׁ וְהַמְּהוּמָה יִשָּׁמַע עוֹד קוֹל הַקּוֹרֵא:

נִשְׁבַּעְתִּי! נִשְׁבַּעְתִּי!

וְהַקּוֹל – קוֹל רַבִּי יוֹסֵף דֶּילָה רֵינָה.

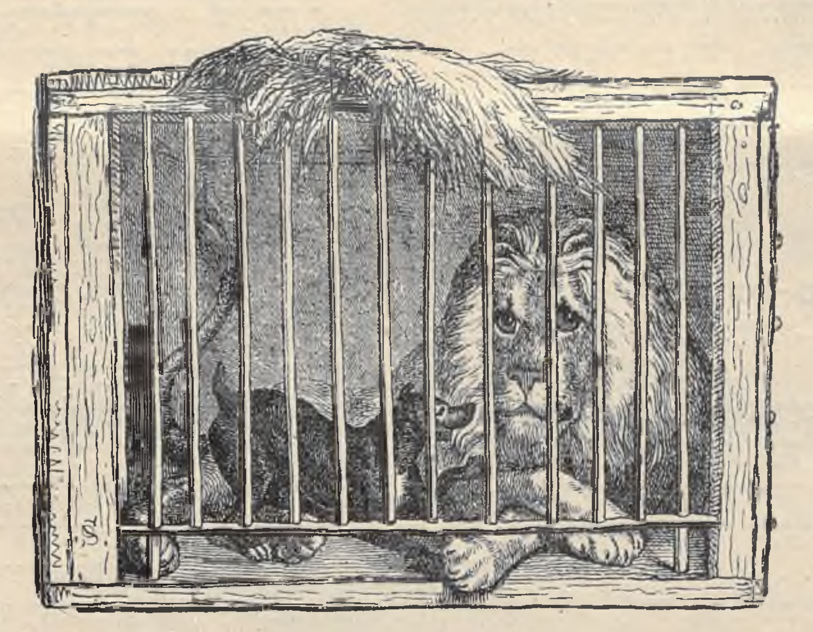
(עוֹד יָבֹא).

ש. ל. גָּרְדוֹן.

הָאֲרִי וְהַכֶּלֶב *).

– גָּדוֹל אַתָּה, אֲרִי!
נוֹרָא, אַדִּיר הַיָּעַר!
קוֹלְךָ – קוֹל רַעַם רוֹם,
מַחֲרִיד הַיְקוּם כַּסַּעַר;
כָּל נֶפֶשׁ חַי תִּרְעַד,
תִּמּוֹג לִשְׁמֹעַ שִׁמְךָ,
גַּם סַלְעֵי הַמִּדְבָּר
הֵן רָעֲדוּ תַּחְתֶּיךָ.

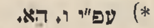
עַתָּה תִּשְׁכֹּנָה פֹּה
סָגוּר בִּכְלוּב בַּכֶּלֶא –
אַךְ זַעַם, עֹז וָהוֹד
מָלְאוּ עֵינֶיךָ אֵלֶּה,
וְאֵיכָכָה כֶּלֶב זֶה
יָבֹא לִמְעוֹנָתֶךָ,
אַף גַּם יִתְעַלֵּל בְּךָ
יִמְרֹט הוֹד רַעֲמָתֶךָ?

– שָׁבוּי אֻמְלָל אֲנִי,
סָגוּר, כָּלוּא בִּכְלוּב;
גּוֹלֶה מִיַּעֲרֵי רָם,
גּוֹלֶה, הָהּ, לִבְלִי שׁוּב...
וַאֲנִי בּוֹדֵד, גַּלְמוּד–
אֵין אָח לִי פֹה, אֵין רֵעַ;
אוֹיְבִים לִי מִסָּבִיב –
מִי מַר נַפְשִׁי יוֹדֵעַ? –

אַךְ זֶה הַכֶּלֶב לִי
אָחָה, אֶחָד בְּחָלֶה,
חָבֵר לִי בְּצָרָה
כְּאָח לִי פֹה יָוָלֵד. –
צְחַק, כַּלְבִּי הַטּוֹב!
צְחַק נָא וְתַנְחֲמֵנִי,
לֹא מֶלֶךְ, לֹא אֲרִי,
כִּי רֵעַ לְךָ הִנְנִי...

שְׁמוּאֵל בֶּן־צִיּוֹן.

*) עפ"י ו. הא.

הָאֲגָס.

(סִפּוּר)

(סוֹף).

– אִם כֵּן לֵךְ אֶל תּוֹפֵר הַכּוֹבָעִים, וְנָתַן לְךָ פַּת־עַרְבִית.

– חַס וְשָׁלוֹם! – עוֹנֶה בִּנְיָמִין מִתְנוֹדֵד – זֹאת אָסוּר לַעֲשׂוֹת... הַיּוֹם הַזֶּה אֵינֶנּוּ יוֹמוֹ... בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא, בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי אֵלֵךְ אֵלָיו...

– וּמָה אָכַלְתָּ בַּבֹּקֶר וּבַצָּהֳרָיִם? – שׁוֹאֵל דָּוִד.

– בַּבֹּקֶר אָכַלְתִּי קִשּׁוּא גָּדוֹל. הִ י א אִשָּׁה טוֹבָה... לָהּ לָקְחָה אֶת הַקִּשּׁוּא הַקָּטָן וְלִי נָתְנָה אֶת הַגָּדוֹל וַתְּקַלְּפֵהוּ וַתִּזְרֶה עָלָיו מֶלַח; וּבַצָּהֳרַיִם נָתְנָה לִי תַּפּוּחֵי אֲדָמָה מְטֻגָּנִים בַּשֶּׁמֶן.

– וְאַתָּה רָעֵב מְאֹד? הֶחָפֵץ אַתָּה לֶאֱכֹל פַּת לֶחֶם לָבָן? מֵהַשַּׁבָּת הַזֹּאת נִשְׁאֲרָה לָנוּ „חַלָּה" גְּדוֹלָה...

– כֵּן! אֲנִי חָפֵץ לֶאֱכֹל. רָעֵב אֲנִי מְאֹד...

– אִם כֵּן לְכָה אִתִּי! אֲנִי אוֹצִיא לְךָ פְּרֻסַּת „חַלָּה" מִבֵּיתֵנוּ... אַתָּה תַּעֲמֹד בַּחוּץ. תְּחַכֶּה לִי מְעַט... אִמִּי גוֹעֶרֶת בִּי בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מוֹצִיא לֶחֶם מִן הַבַּיִת לֶאֱכֹל בַּחוּץ... דָּרוּשׁ לְחַכּוֹת עַד אֲשֶׁר תָּסוּר רֶגַע אֶל הַמִּטְבָּח... הֲמֵבִין אַתָּה?...

– טוֹב! אָנֹכִי אֲחַכֶּה... אֲבָל הַרְבֵּה אֵינֶנִּי יָכוֹל לְחַכּוֹת, יָרֵא אָנֹכִי לָלֶכֶת יְחִידִי בַּלַּיְלָה.

– וְלִישׁוֹן יְחִידִי אֵינְךָ יָרֵא? – שׁוֹאֵל דָּוִד אֶת בִּנְיָמִין וְזוֹכֵר, כִּי פַּעַם קָרָה לוֹ לִישֹׁן יְחִידִי בְּמִטָּתוֹ בְּלִי אָחִיו שֶׁחָלָה וְאִמּוֹ לְקָחַתּוּ אֵלֶיהָ, וַתִּפֹּל עָלָיו אֵימָה גְדוֹלָה עַד אֲשֶׁר נֶעְתְּרָה לוֹ אִמּוֹ לְהָנִיחַ אֶת הַנֵּר דּוֹלֵק כָּל הַלָּיְלָה.

– אַחֲרֵי מוֹת אִמִּי יָרֵאתִי מְאֹד–עוֹנֶה בִּנְיָמִין – אָנֹכִי רָאִיתִי אוֹתָהּ בְּתַכְרִיכֶיהָ הַלְּבָנִים כַּאֲשֶׁר שָׂמוּהָ בָּאָרוֹן... בַּלַּיְלָה נִדְמָה לִי, כִּי הִיא עוֹמֶדֶת אֶצְלִי. הֲרִימוֹתִי פִּתְאֹם קוֹלִי וָאֶצְעַק... הַשַּׁמָּשׁ וְהַשַּׁמֶּשֶׁת קָפְצוּ אֵלַי בְּבֶהָלָה. אָנֹכִי לֹא יָכֹלְתִּי לַעֲנוֹתָם מֵרֹב פַּחַד. הִדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר... הַשַּׁמָּשׁ הִשְׁכִּיבַנִי אֶצְלוֹ. אָז יָשַׁנְתִּי כָּל הַלָּיְלָה... הוּא יְעָצַנִי לִקְרֹא „קְרִיאַת שְׁמַע" בְּכַוָּנָה, מִלָּה בְּמִלָּה, כְּמוֹ שֶׁהוּא קוֹרֵא... הַדָּבָר הַזֶּה מְגָרֵשׁ כָּל פַּחַד... הַשַּׁמָּשׁ אוֹמֵר כִּי יְיָ וְאַרְבָּעָה מַלְאָכִים שׁוֹמְרִים אֶת הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע... אֱמֶת הַדָּבָר.

בִּ„קְרִיאַת שְׁמַע" בְּסִדּוּרִי כָּתוּב: „בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! מִימִינִי מִיכָאֵל, מִשְּׂמֹאלִי גַּבְרִיאֵל, מִלְּפָנַי אוּרִיאֵל וּמֵאֲחוֹרַי רְפָאֵל, וְעַל רֹאשִׁי שְׁכִינַת אֵל!" כְּשֶׁאָנֹכִי קוֹרֵא אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה סָר פַּחְדִּי וְאָנֹכִי יָשֵׁן יְחִידִי כָּל הַלָּיְלָה...

– בְּסִדּוּרִי אֲנִי אֵין הַפָּסוּק הַטּוֹב הַזֶּה! – אוֹמֵר דָּוִד בְּעֶצֶב. דָּרוּשׁ לְחַפֵּשׂ בְּסִדּוּרוֹ הֶעָבֶה שֶׁל אָבִי, שָׁם יֵשׁ הַכֹּל.

– לֹא תִמְצָאֵהוּ גַּם שָׁם! – אוֹמֵר בִּנְיָמִין בְּבִטְחָה – אַתָּה „חָסִיד" וְאָבִיךָ „חָסִיד" וּבְסִדּוּרֵי „הַחֲסִידִים" כְּתוּבָה „קְרִיאַת שְׁמַע" אַחֶרֶת. זֹאת אָנֹכִי יוֹדֵעַ הֵיטֵב. פַּעַם אָבַד לִי סִדּוּרִי וָאֶקְרָא בְּסִדּוּר זָר. שָׁם הָיְתָה קְרִיאַת שְׁמַע אַחֶרֶת, לְגַמְרֵי אַחֶרֶת!

– וְאַתָּה מָה?

– „מִתְנַגֵּד"! – עוֹנֶה בִּנְיָמִין – גַּם אָבִי, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הָיָה מִתְנַגֵּד. בְּסִדּוּרוֹ אָנֹכִי מִתְפַּלֵּל. גַּם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּנוּ מִתְפַּלְּלִים „מִתְנַגְּדוֹת".

– אָנֹכִי אֶשְׁאַל מָחָר אֶת הָרַבִּי, – אוֹמֵר דָּוִד – הַמֻּתָּר לְ„חָסִיד" לִקְרֹא „קְרִיאַת שְׁמַע" שֶׁל מִתְנַגְּדִים...?

– וְהָרַבִּי שֶׁלְּךָ מַה הוּא? חָסִיד אוֹ מִתְנַגֵּד?

– אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ... עֲמֹד פֹּה, בִּנְיָמִין. עוֹד מְעַט אָבִיא לְךָ לֶחֶם. חַכֵּה מְעָט.

וְדָוִד בָּא הַבַּיְתָה, מַבִּיט כֹּה וָכֹה, וְנִגַּשׁ מַהֵר אֶל אֲרוֹן־הַמְּזוֹנוֹת, פּוֹתְחוֹ בַּלָּט, בּוֹצֵעַ פְּרֻסַּת חַלָּה, טוֹמְנָהּ בְּכִיסוֹ וּמְמַהֵר לָצֵאת אֶל בִּנְיָמִין.

בִּנְיָמִין לוֹקֵחַ אֶת הַלֶּחֶם, מְשַׁפְשֵׁף יָדָיו בִּמְזוּזַת הַשַּׁעַר תַּחַת „נְטִילַת יָדַיִם", מְבָרֵךְ „הַמּוֹצִיא" וְאוֹכְלוֹ בְּתֵאָבוֹן גָּדוֹל.

– הִתְאָמֵן דָּוִד, – אוֹמֵר בִּנְיָמִין פִּתְאֹם, -- כִּי רֵיחַ לַחַלָּה כְּרֵיחַ אַגָּס. הוֹ, הוֹ! כַּמָּה אֲנִי אוֹהֵב אַגָּסִים! הָאַגָּסִים הֵם בְּחִירֵי הַפֵּרוֹת. בְּ„רֹאשׁ הַשָּׁנָה" שֶׁעָבַר נָתְנָה לִי אִמִּי, עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם, אַגָּס גָּדוֹל לְ„שֶׁהֶחֱיָנוּ". נִחַמְתִּי מְאֹד כִּי מִהַרְתִּי לְאָכְלוֹ... מַה טּוֹב הָיָה רֵיחוֹ! הֲרִיחָה, דָּוִד, גַּם אַתָּה אֶת הַלֶּחֶם הַזֶּה; רֵיחַ אַגָּס לוֹ, אֲנִי אוֹמֵר לְךָ, רֵיחַ נָעִים מְאֹד– וּבִלְבַב דָּוִד נֵעוֹר חֵפֶץ לְהִתְפָּאֵר לִפְנֵי בִּנְיָמִין, כִּי לוֹ יֵשׁ

אֲגָס, וְהָאֲגָס טוֹב וְנָעִים מְאֹד; אַךְ יָרֵא הָיָה פֶּן יְבַקֵּשׁ בִּנְיָמִין „חֲתִיכָה“ קְטַנָּה וְאָז יִהְיֶה אָנוּס לָתֵת לוֹ... הֵן יָתוֹם הוּא... וְלֹא יוּכַל לְהָשִׁיב פָּנָיו...

וְדָוִד שָׂם יָדוֹ בְּכִיסוֹ וּמְמַשֵּׁשׁ אֶת אֲגָסּוֹ וְחוֹשֵׁב.

— לֹא! בִּנְיָמִין לֹא יְבַקֵּשׁ; הוּא בַּיְשָׁן, כִּי עַל כֵּן לֹא חָפֵץ לָלֶכֶת אֶל תּוֹפֵר הַכּוֹבָעִים לֶאֱכֹל בְּבֵיתוֹ פַּת־עַרְבִית, אַף כִּי רָעֵב מְאֹד... אָנֹכִי אַרְאֵהוּ אֶת הָאֲגָס, גַּם אֶתְּנֵהוּ לַהֲרִיחַ בּוֹ... כֵּן, מִצְוָה לְרַחֵם עַל יָתוֹם. הוּא יָתוֹם יוֹתֵר מִגַּבְרִיאֵל, לְגַבְרִיאֵל אֵין אָב, וְלוֹ גַּם אָב, גַּם אֵם אָיִן... גַּבְרִיאֵל מְלֻבָּשׁ תָּמִיד בְּגָדִים יָפִים, יָפִים גַּם מִבְּגָדַי; אֵין יוֹם שֶׁלֹּא יָבִיא פְּרוּטָה לַחֶדֶר... וּבִנְיָמִין הוֹלֵךְ יָחֵף, רַגְלָיו פְּצוּעוֹת גַּם כֻּתָּנְתּוֹ קְרוּעָה, גַּם מִכְנָסָיו קְרוּעִים... צַר לִי עָלָיו מְאֹד... הָהּ, מַה חִוֵּר, מָה רָזֶה הוּא! וְדָוִד מוֹצִיא אֶת הָאֲגָס מִכִּיסוֹ, רְגָעִים אֲחָדִים הוּא מַסְתִּירוֹ בְּכַפּוֹ, אַחֲרֵי כֵן הוּא מַבְלִיג עַל רִגְשׁוֹתָיו, פּוֹתֵחַ יָדוֹ וּמַגִּישׁ אֶת הָאֲגָס לְאַף בִּנְיָמִין.

— הוֹ, הוֹ! — קוֹרֵא בִנְיָמִין בַּהֲרִיחוֹ מִמֶּנּוּ. — אַךְ זֶהוּ אֲגָס יָקָר! וְאִם רֵיחוֹ כָּכָה, טַעְמוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! — וּבְדַבֵּר בִּנְיָמִין אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, חָדַל לִלְעֹס אֶת לַחְמוֹ וְעֵינָיו לְטוּשׁוֹת אֶל הָאֲגָס הַנֶּחְמָד הַמָּלֵא עָסִיס מָתוֹק.

— אֱכֹל אֶת לַחְמְךָ! — אֱכֹל בִּנְיָמִין, — מְחַנֵּן דָּוִד קוֹלוֹ וְאוֹמֵר לְהַסְתִּיר אֶת הָאֲגָס בְּכִיסוֹ.

— אֵינֶנִּי חָפֵץ עוֹד! — עוֹנֶה בִנְיָמִין; — עֵת לָלֶכֶת לַמַּעֲרִיב לְהִתְפַּלֵּל „קַדִּישׁ“. — אַךְ הוּא עוֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינוֹ גּוֹרֵעַ עֵינָיו מִן הָאֲגָס...

— אֲנִי לֹא אֹכְלֵהוּ הַיּוֹם... — אוֹמֵר דָּוִד אֶל בִּנְיָמִין בְּמִצְטַדֵּק — מָחָר יוּכַל הֱיוֹת, אֶטְעַם אוֹתוֹ... וּבִנְיָמִין מַבִּיט עוֹד רֶגַע בְּתַאֲבוֹן גָּלוּי אֶל הָאֲגָס אֲשֶׁר בְּיַד דָּוִד, וְאַחַר הוּא מְבָרֵךְ אֶת דָּוִד בְּשָׁלוֹם וְהוֹלֵךְ לוֹ...

וְדָוִד מַגִּישׁ אֶת הָאֲגָס אֶל אַפּוֹ וּמַבִּיט אַחֲרֵי בִּנְיָמִין הַצּוֹלֵעַ... וּכְרֶגַע שָׂם אוֹתוֹ לְתוֹךְ פִּיו, וְטוֹעֵם מְעַט מִקְּצָתוֹ. מָתוֹק מְאֹד! וְהוּא טוֹעֵם עוֹד חֲתִיכָה, וְטַעְמָהּ עוֹד יוֹתֵר מָתוֹק, תּוֹכוֹ טוֹב מִקְּצָתוֹ! — חוֹשֵׁב דָּוִד וְאוֹכֵל מִמֶּנּוּ עוֹד חֲתִיכָה, אוֹכֵל וּמוֹצֵץ אוֹתָהּ בִּשְׂפָתָיו. — אֱמֶת אָמַר בִּנְיָמִין: אִם רֵיחוֹ כָּכָה, טַעְמוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! עוֹד מַחֲצִיתוֹ נִשְׁאֲרָה לִי... אֶתְאַפֵּק וְאַנִּיחוֹ לְיוֹם הַמָּחֳרָת. לֹא! הוּא יִתְקַלְקֵל, הֵן אֵינֶנּוּ עוֹד שָׁלֵם!...

וּבִנְיָמִין הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וְהַרְחִיק מִדָּוִד. עוֹד מְעַט וּבָא עַד קְצֵה הָרְחוֹב, פִּתְאֹם הוּא קוֹפֵץ קְפִיצָה מְשֻׁנָּה, מַשְׁמִיעַ קוֹל זְעָקָה וְעוֹמֵד מִלֶּכֶת. דָּוִד מִתְעוֹרֵר מְאֹד וּמַבִּיט אֶל בִּנְיָמִין לָדַעַת מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה. רֶגֶל בִּנְיָמִין הַכּוֹאֶבֶת תָּמִיד נִגְּפָה בְּאֶבֶן וְזָבָה דָּם. הִנֵּה הוּא נִשְׁעָן עַל הַגָּדֵר, אוֹחֵז רַגְלוֹ בְּיָדוֹ, וּבוֹכֶה בְּכִי מָר.

— נַעַר רַע אָנֹכִי! — חוֹשֵׁב דָּוִד בְּלִבּוֹ — אֵיכָה לֹא רִחַמְתִּי עָלָיו! גַּם „חֲתִיכָה“ קְטַנָּה לֹא נָתַתִּי לוֹ! בְּשָׁנָה שֶׁעָבְרָה אָכַל אֲגָס... אָז הָיְתָה גַּם לוֹ אֵם... עַתָּה רַע לוֹ מְאֹד... גַּם לִישֹׁן יְחִידִי בַּחֹשֶׁךְ הוּא אָנוּס... וּפְנֵי בִנְיָמִין הַדַּלִּים וְהַחִוְרִים מִתְיַצְּבִים לְפָנָיו בְּכָל תּוּגָתָם וּמְרִירוּתָם... הוּא מַרְגִּישׁ, כִּי לִבּוֹ כּוֹאֵב בּוֹ מְאֹד... רַעַד קַל נִרְאָה עַל שְׂפָתָיו. בִּקְפִיצוֹת אֲחָדוֹת נִגַּשׁ פִּתְאֹם אֶל בִּנְיָמִין, תּוֹקֵעַ מַחֲצִית אֲגָסּוֹ לְתוֹךְ כַּפּוֹ, וְרָץ מִבְּלִי הַבִּיט אַחֲרָיו לָשׁוּב לְבֵיתוֹ.

י. ב. לֶבְנֶר.

נַחַל קִדְרוֹן

אֵם חוֹרֶגֶת.

(סִפּוּר).

ב

כַּאֲשֶׁר שָׁב דָּוִד בָּעֶרֶב מִן הַחֶדֶר הַבַּיְתָה מָצָא אֶת שְׁתֵּי אֲחִיוֹתָיו הַגְּדוֹלוֹת מִמֶּנּוּ יוֹשְׁבוֹת שְׁתֵּיהֶן וּבוֹכוֹת.

אוֹר כֵּהֶה בַּחֶדֶר. הַמְּנוֹרָה הַקְּטַנָּה לֹא תָאִיר כִּמְעַט אֶת הַחֲשֵׁכָה, גַּם הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הָאָח כָּבָתָה. אַבָּא אֵינֶנּוּ בַבַּיִת וְרַק שְׁתֵּי אֲחִיוֹתָיו יוֹשְׁבוֹת עַל יַד הָעֲרִיסָה הַקְּטַנָּה, מַבִּיטוֹת עַל הַתִּינוֹק הַמִּשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּיָדָיו וְרַגְלָיו הַקְּטַנּוֹת — וּבוֹכוֹת.

דָּוִד יָרֵא לִשְׁאֹל אֶת אֲחִיוֹתָיו עַל מָה הֵן בּוֹכוֹת; לִבּוֹ הִגִּיד לוֹ, כִּי אֵיזֶה אָסוֹן, אָסוֹן גָּדוֹל מְאֹד, קָרָה וַיִּפָּעֶם רוּחוֹ מְאֹד. הוּא הִרְגִּישׁ כְּמוֹ דְּבַר־מָה חוֹנְקוֹ בִּגְרוֹנוֹ, כְּבִשְׁעָה שֶׁיָּצָא הָרוֹפֵא מֵחֲדַר אִמּוֹ הַמֵּתָה, — אָז בָּכָה אַבָּא הַרְבֵּה בֶּכִי וְהָרוֹפֵא שָׁתָק.

הוּא הֵבִין, כִּי לֹא חִנָּם הֵן בּוֹכוֹת, וַיִּקְרַב אֶל הַתַּנּוּר הַקַּר וַיַּעֲמֹד וַיְחַכֶּה.

— יָתוֹם אֻמְלָל, יָתוֹם אֻמְלָל! — קָרְאוּ הָאֲחָיוֹת בְּקוֹל בּוֹכִים.

אָז הִרְגִּישׁ דָּוִד, כִּי לִבּוֹ נָמוֹג בְּקִרְבּוֹ וְרַחֲמָיו נִכְמְרוּ עָלָיו.

נִדְמָה לוֹ, כִּי גַם אִמּוֹ הַמֵּתָה הַמּוּטֶלֶת בַּקֶּבֶר מְפָרֶשֶׂת שָׁם כַּפֶּיהָ וּבוֹכָה גַם הִיא: בָּנַי הָאֻמְלָלִים, יְתוֹמִים אֻמְלָלִים!

רוֹצָה הִיא לַעֲלוֹת מִן הַקֶּבֶר וְלַעֲלוֹת אֲלֵיהֶם לִרְאוֹתָם, אַךְ סָתוּם הוּא הַקֶּבֶר וְסָגוּר מִכָּל עֵבֶר.

— הֲיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר נִהְיָתָה? — שָׁאֲלָה אוֹתוֹ אַחַת הָאֲחָיוֹת בְּגִשְׁתָּהּ אֵלָיו.

— לֹא, אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ דָּבָר.

— הַיּוֹם בָּעֶרֶב תִּהְיֶה חֲתֻנַּת אָבִינוּ.

— חֲתֻנָּה?!

דְּמָמָה בַּחֶדֶר הַקָּטָן. בְּעַד הַחַלּוֹן תֵּרָאֶה חֶשְׁכַת הַלַּיְלָה, הַמְּנוֹרָה הַקְּטַנָּה כֵּהָה מְאֹד, וְהָאָח וְהָאֲחָיוֹת רַק אִישׁ אֶת צֵל רֵעֵהוּ יִרְאוּ.

וְלֹא יָסְפוּ לְדַבֵּר עוֹד עַל דְּבַר הַחֲתֻנָּה.

אַךְ דָּוִד הִרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ, כִּי בַלַּיְלָה הַזֶּה יֵעָשֶׂה אֵיזֶה דָּבָר רַע וּמַעֲצִיב מְאֹד.

הוּא קָרַב אֶל הַחַלּוֹן וַיַּגֵּשׁ אֶת פָּנָיו אֶל הַשִּׁמְשָׁה. חֹשֶׁךְ בַּחוּץ; וְדִמְעוֹת חַמּוֹת נוֹזְלוֹת מֵעֵינָיו עַל שִׁמְשׁוֹת הַחַלּוֹן, אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וּשְׁתַּיִם.

אַחַת הָאֲחָיוֹת נִגְּשָׁה אֶל הַמְּנוֹרָה הַקְּטַנָּה וַתָּרֶם מְעַט אֶת הַפְּתִילָה וַיֵּאוֹר מְעַט בַּחֶדֶר וְכָל אֶחָד מִן הַיְלָדִים יָשַׁב עַל מְקוֹמוֹ וַיִּדֹּם.

— הַאֱמֶת הַדָּבָר, כִּי כַּאֲשֶׁר תְּעַנֶּה הָאֵם הַחוֹרֶגֶת אֶת יַלְדֵי הָאֵם הָאֲמִתִּית, תִּגָּלֶה אֵלֶיהָ הָאֵם הַמֵּתָה בַּחֲלוֹם וּתְבַקֵּשׁ מִמֶּנָּה, כִּי לֹא תְעַנֶּה אוֹתָם? — שָׁאֲלָה אַחַת הָאֲחָיוֹת.

דָּוִד שָׁתַק וְלֹא עָנָה דָבָר.

— פַּעַם אַחַת הָיְתָה אֵם חוֹרֶגֶת, — מוֹסִיפָה הָאָחוֹת לְסַפֵּר — וַתְּעַנֶּה הָאֵם הַחוֹרֶגֶת מְאֹד אֶת הַיְתוֹמִים וְהַיְלָדִים יָרְאוּ לְסַפֵּר זֹאת לַאֲבִיהֶם. וַיְהִי בַלַּיְלָה כַּאֲשֶׁר שָׁכְבוּ כְבָר כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת עַל מִשְׁכָּבָם, וַתָּעַף שַׁבֶּלֶת־אֵשׁ בְּעַד חוֹר־הַמַּנְעוּל וַתָּבֹא הַבַּיְתָה, וַתַּבֵּט הָאֵם הַחוֹרֶגֶת עַל שַׁבֶּלֶת הָאֵשׁ וַתֵּרֶא וְהִנֵּה נֶהֶפְכָה הַשַּׁבֶּלֶת וַתְּהִי לְאִשָּׁה גְּבֹהַת קוֹמָה עֲטוּפָה בְּתַכְרִיכִים לְבָנִים. וְהָאִשָּׁה הַמֵּתָה נִגְּשָׁה אֵלֶיהָ וַתֹּאמַר: הוֹי, לָמָּה תְעַנִּי אֶת בָּנַי הָאֲהוּבִים, אֶת יְתוֹמַי אֲשֶׁר הָרִיתִים וִילִדְתִּים? הִשָּׁמְרִי לָךְ אֵפוֹא פֶּן תּוֹסִיפִי לְעַנּוֹתָם וּבָאתִי וְקָרָאתִי אוֹתָךְ לַמִּשְׁפָּט לִפְנֵי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה. וּמֵאָז לֹא הוֹסִיפָה עוֹד הָאֵם הַחוֹרֶגֶת לַעֲשׂוֹת רָעָה לְהַיְתוֹמִים וְלֹא הֵבִיאָה עוֹד אֶת דִּבָּתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה בָרִאשׁוֹנָה, וַתְּהִי לָהֶם לְאֵם רַחֲמָנִיָּה.

וְדָוִד יָשַׁב עַל מְקוֹמוֹ וַיִּדֹּם. גַּם הָאֲחָיוֹת הֶחֱרִישׁוּ.

דְּמָמָה בֶּחָדֶר.

אַךְ אֶת זֹאת לֹא יָכֹל עוֹד דָּוִד לִסְבֹּל.

הַדָּבָר הָיָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. הוּא שָׁב יַחַד עִם אָבִיו בַּבֹּקֶר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת. כַּאֲשֶׁר נִכְנַס אֶל הַבַּיִת בֵּרַךְ אֶת כָּל בְּנֵי הַבַּיִת בְּ„שַׁבְּתָא טָבָא". וּבַבַּיִת הַכֹּל נָקִי וְיָפֶה, הַמִּטּוֹת מֻצָּעוֹת, הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּמְכֻסֶּה בְּמַפָּה לְבָנָה, וּשְׁתֵּי חַלּוֹת מֻנָּחוֹת עָלָיו, הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁהָיָה בִּהְיוֹת אִמָּא, עָלֶיהָ הַשָּׁלוֹם, בַּחַיִּים.

וְהִנֵּה הָאֵם הַחוֹרֶגֶת בָּאָה מִן הַחֶדֶר הַשֵּׁנִי. דָּוִד הִבִּיט אֵלֶיהָ וְלִבּוֹ דָפַק בְּקִרְבּוֹ בְּחָזְקָה:

לְרֹאשׁ הָאֵם הַחוֹרֶגֶת חָבוּשׁ צְנִיף אִמּוֹ הַיָּפֶה, בְּאָזְנֶיהָ תְּלוּיִים עֲגִילֵי אִמּוֹ וְעַל צַוָּארָהּ הִבְרִיק עֲנַק הַזָּהָב אֲשֶׁר לְאִמּוֹ...

דָּוִד יָשַׁב לַשֻּׁלְחָן וְעַל לִבּוֹ עָלָה זֵכֶר הַיָּמִים הַטּוֹבִים: גַּם אִמּוֹ הָיְתָה חוֹבֶשֶׁת לְרֹאשָׁהּ בִּימֵי הַשַּׁבָּת אֶת הַצָּנִיף הַיָּפֶה הַזֶּה... הָעֲגִילִים הָאֵלֶּה הִזְהִירוּ בְּאָזְנֶיהָ וְהָעֲנָק — עַל צַוָּארָהּ... הִיא הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת לַשֻּׁלְחָן עַל יַד אַבָּא. עַל הַשֻּׁלְחָן עָמְדוּ צַלָּחוֹת וְאִמָּא חִלְּקָה אֶת הַדָּגִים, חֲתִיכַת דָּג לְכָל אֶחָד. הוּא עִם אַחְיוֹתָיו יָשְׁבוּ מִסָּבִיב לַשֻּׁלְחָן; אָז הָיָה מַתְחִיל אַבָּא לְזַמֵּר אֶת הַ„זְּמִירוֹת" וְהוּא עָזַר לוֹ בְּקוֹלוֹ הַצָּלוּל וְהַדַּק. אַחֲרֵי כֵן הָיָה לוֹקֵחַ אַבָּא אֶת הַחֻמָּשׁ וְשָׁאַל אוֹתוֹ בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ וְהוּא הָיָה עוֹנֶה עַל כָּל שְׁאֵלוֹתָיו דְּבָרִים בְּרוּרִים; הַכֹּל הוּא יוֹדֵעַ, גַּם אֶת כָּל הַדְּרָשׁוֹת שֶׁבְּרַשִׁ"י. וְאִמָּא הָיְתָה עוֹמֶדֶת מִמּוּלָם וּמַקְשֶׁבֶת לְדִבְרֵי בְנָהּ — פָּנֶיהָ מְאִירִים מִגִּיל וְעֵינֶיהָ הָיוּ מַעְיְנוֹת־אוֹר. אַחֲרֵי כֵן הָיְתָה מְחַבֶּקֶת וּמְנַשֶּׁקֶת אוֹתוֹ וְהָיְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ תַּפּוּחַ טוֹב מִ„פֵּרוֹת שֶׁל שַׁבָּת".

גַּם עַתָּה הוּא לוֹמֵד בַּחֶדֶר, גַּם עַתָּה הוּא לוֹמֵד אֶת אוֹתָהּ הַ„סִּדְרָה" עַצְמָהּ. אֲבָל עַתָּה הוּא לוֹמֵד לֹא רַק עַד „שֵׁנִי" כִּי אִם כָּל הַ„סִּדְרָה" כֻּלָּהּ; גַּם רַשִׁ"י הוּא לוֹמֵד, וְהוּא יוֹדֵעַ הֵיטֵב גַּם אֶת הַ„חֻמָּשׁ" גַּם אֶת הָ„רַשִׁ"י". הוֹי, מַה מְּאֹד הָיָה חָפֵץ, כִּי תַעֲמֹד גַּם עַתָּה אִמּוֹ הַטּוֹבָה עַל יָדוֹ וְתַקְשִׁיב וְתִשְׁמַע, כִּי יוֹדֵעַ הוּא הַכֹּל, תִּשְׁמַע וְתִשְׂבַּע נַחַת. וְאַיֶּהָ?..

— דָּוִד, מַדּוּעַ לֹא תַעַזְרֵנִי בְּנִגּוּנֵי הַזְּמִירוֹת? — שָׁאַל הָאָב.

וְהוּא מַתְחִיל לָשִׁיר עִמּוֹ „מְנוּחָה וְשִׂמְחָה", אַךְ קוֹלוֹ מְשֻׁנֶּה עַתָּה; אֵיזֶה נִגּוּן שֶׁל עֶצֶב מִתְעָרֵב בִּזְמִירוֹתָיו. אֵין עוֹד הַנֶּפֶשׁ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר תַּבִּיט אֵלָיו וַאֲשֶׁר תִּשְׁמַע אֶת קוֹלוֹ, בְּזַמְּרוֹ אֶת הַזְּמִירוֹת הַיָּפוֹת... וְהוּא יוֹשֵׁב אֶל הַשֻּׁלְחָן, אַבָּא יוֹשֵׁב בָּרֹאשׁ וְהוּא מְזַמֵּר יַחַד עִם אַבָּא אֶת הַזְּמִירוֹת.

שָׁם, בְּגַן הָעֵדֶן, בֵּין כָּל הָאִמָּהוֹת, הַנִּזְכָּרוֹת בַּחֻמָּשׁ, עוֹמֶדֶת גַּם אִמּוֹ.

וּבְשָׁעָה שֶׁבְּנָהּ לוֹמֵד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה בְּקוֹל רָם, נִשְׁמַע קוֹלוֹ גַּם שָׁם. לְכָל מִלָּה וּמִלָּה הַיּוֹצְאָה מִפִּיו—יִשָּׁמַע הֵד קוֹלָהּ שָׁם בְּגַן הָעֵדֶן.

וְיָדוֹעַ יֵדַע הַנַּעַר, כִּי אִמּוֹ הַטּוֹבָה הַיּוֹשֶׁבֶת שָׁם בֵּין הָאִמָּהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, שׁוֹמַעַת אֶת תְּשׁוּבוֹתָיו כְּשֶׁאַבָּא מְנַסֶּה אוֹתוֹ בְּחֻמָּשׁ; וּבְשָׁעָה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ הֵיטֵב לַעֲנוֹת עַל שְׁאֵלוֹתָיו שֶׁל אַבָּא פֹּה, תִּשְׂמַח הָאֵם שָׁם. הִיא עוֹמֶדֶת וְשׁוֹמַעַת, וְעֵינֶיהָ מַזְהִירוֹת בְּאוֹר יְקָרוֹת, וְהִיא לוֹקַחַת תַּפּוּחַ, אֲשֶׁר נִקְטַף שָׁם מֵ„עֵץ הַחַיִּים", וְרוֹצָה לָתֵת לוֹ „פֵּרוֹת שֶׁל שַׁבָּת", אַךְ לֹא תוּכַל לָבֹא אֵלָיו.

— אַבָּא, הַתְנַסֵּנִי הַיּוֹם? — שָׁאַל דָּוִד.

— טוֹב, הָבֵא אֶת הַחֻמָּשׁ הֵנָּה.

וְדָוִד קָם בְּחִפָּזוֹן מִן הַשֻּׁלְחָן וַיָּבֵא אֶת הַחֻמָּשׁ וַיִּפְתָּחֵהוּ וַיְבַקֵּשׁ בּוֹ עַד אֲשֶׁר מָצָא אֶת פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ:

„וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם"...

וְהָאֵם הַחוֹרֶגֶת קָמָה וְיָצְאָה אֶל הַחֶדֶר הַשֵּׁנִי.

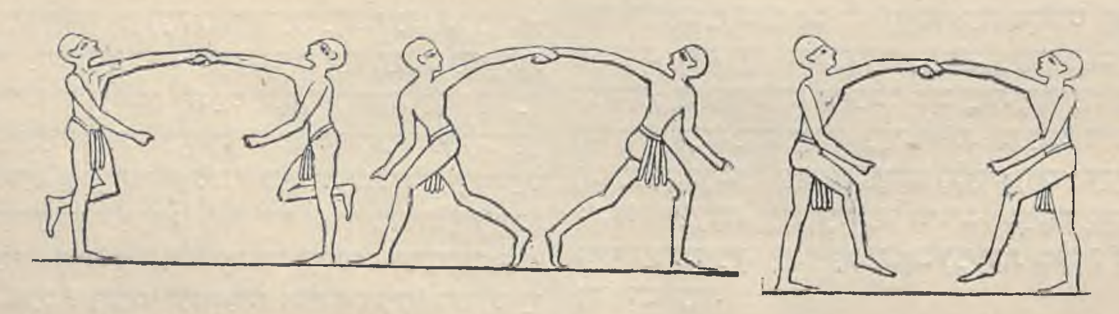
וְדָוִד הֵרִים אֶת קוֹלוֹ בְּקָרְאוֹ בַּחֻמָּשׁ וְקוֹלוֹ הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וָרָם.

וְשָׁם בְּגַן עֵדֶן עוֹמֶדֶת אִמּוֹ הַטּוֹבָה בֵּין הָאִמָּהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְשׁוֹמַעַת אֶת כָּל מִלָּה וּמִלָּה שֶׁהוּא מוֹצִיא מִפִּיו וְהָאִמָּהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מַבִּיטוֹת עָלֶיהָ: — אֵם מְאֻשָּׁרָה, — הֵן אוֹמְרוֹת,— אַשְׁרַיִךְ שֶׁזָּכִית לְבֵן כָּזֶה, בֵּן הַלּוֹמֵד וְיוֹדֵעַ אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה — וְהִיא עוֹמֶדֶת וְעֵינֶיהָ מַזְהִירוֹת, וְדִמְעוֹת גִּיל נִרְאוֹת בְּעֵינֶיהָ. אָז תִּגַּשׁ אֵלֶיהָ אַחַת הָאִמָּהוֹת וְתַזְכִּירֶנָּה, כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם וְכִי אָסוּר לִבְכּוֹת בְּשַׁבָּת,—וְהִיא מוֹחָה אֶת דִּמְעוֹתֶיהָ מֵעֵינֶיהָ.

וְדָוִד מֵרִים אֶת קוֹלוֹ עוֹד יוֹתֵר.

וְהָאֵם מוֹשִׁיטָה שָׁם אֶת יָדָהּ אֶל שֻׁלְחַן הַזָּהָב לָקַחַת מִמֶּנּוּ תַּפּוּחַ שֶׁל עֵץ הַחַיִּים וּלְהוֹשִׁיטוֹ לִבְנָהּ הַטּוֹב. אַךְ לֹא תוּכַל לְהַגִּישׁוֹ אֵלָיו...

שָׁלוֹם אַשׁ.

מְחוֹלוֹת עַתִּיקוֹת.

(ע"פ ציורי מצבות מצרים).

הנערה הגבורה.

מאת

פרננדו די אמיצים.

קוראי הקטנים! פעמים רבות כבר שמעתם ופעמים רבות עוד תשמעו על דבר נערים בני חיל אמיצי רוח וטובי לב; שמעו נא עתה גם על דבר נערה אחת בת חיל וטובת לב.

ושם הנערה בת החיל פרינה.

היא נולדה באהל קטן ודל ליד מסלת הברזל; אביה היה שומר המסלה, והנערה הסכינה עוד מילדותה לשמע שריקת הרכבות[1] והמלתן. היא הסכינה לראות את אביה יוצא פעמים אחדות ביום אל המסלה. הוא היה יוצא גם ביום גם בלילה לקראת כל רכבת ורכבת ומלוה צעדים אחדים על דרכו. ביום היה נושא נס בידו ובלילה — פנס. היא הסכינה לראות את היצור הנפלא בעל שתי עיני אש לוהט, אשר עבר מדי לילה בלילה כברק לפני אהלם הקטן, הנסתר ביער העמק. עובר הוא לפניה בכח אמיץ ונורא, שואף הוא רוח בכבדות ומשמיע נחרה אימה, כאלו חפץ לבלע את כלם חיים. בהיותה ילדה קטנה פחדה מאד מפני היצור הנורא הזה, ולמראהו התנפלה בזרעות אמה הטובה. אולם אחרי עבר ימים רבים סר פחדה ממנה ולא חרדה עוד למראהו כבראשונה, וגם הלכה יום יום לקראתו עם אביה, או עם אמה, ותרא בעמד היצור הנורא, למען ישאף רוח שלש, או ארבע פעמים, וכרגע יוסיף להתנפח ויעש דרכו הלאה.

ויש אשר צר היה לפרינה על היצור הנפלא הזה. — מה מאד ינשם בכבדות הענק הגדול, בעל העינים הגדולות והבוערות! היא ישבה לה על הגבעה הקטנה אשר על יד אהלם ותלוהו בעיניה המפיקות תמהון לארך מהלכו עד אשר נעלם מעיניה. ושאלות משאלות שונות תעלינה על לבה מדי הביטה אליו: מאין הוא בא ואנה הוא רץ ככה בכח אדיר כזה? אנה ישא את כל האנשים הרבים האלה? אנה יובילם? רבים מהנוסעים הביטו אליה בצחוק חן בעד החלון, והיא הביטה אחריהם במבטה התמים עד אשר נעלמו מעיניה עם כל הרכבת, הנמשכת לארך הדרך כנחש שחור המתפתל לארך המסלה במהירות נמרצה ותלך הלוך ודקה הלוך וצרה, עד אשר נעלמה כליל מעיניה, ואף קו עשן הקיטור נשאר אחריה באויר; אבל גם הקו הזה הלך הלוך וחור, עד אשר נעלם גם הוא במרומים. ותאהב פרינה את פגישת הרכבת; ובשמעה את קול חליל הקטר[1] יצאה מהר מביתם ותרץ לקראת הרכבת. ויש אשר הלכה מבלי כל פחד על פסי הברזל המשתרעות לארך הדרך. אמנם געור גערה בה אמה על עשותה כדבר הזה ותזהירנה לבל תוסיף עוד לרוץ על הפסים, והיא שמעה בקול אמה ותחדל; אך ימים רבים לא הבינה מדוע זה תקצף אמה עליה ותמנעה מעשות את חפצה זה.

וירבו הימים ותגדל פרינה; ותלך אל בית־הספר אשר בכפר הקרוב. עתה הבינה את הסכנה הנשקפת לה מן הקטר השורק הזה, ותאמר לאמה:

— אל תיראי, אמי, הן לא ילדה קטנה אני; אנכי לא אכשל ולא אפל תחת הרכבת.

אז החלה פרינה לעזר לאביה בעבודתו. היא ידעה, כי בטרם תבוא הרכבת יעבר אביה מעבר מזה ומעבר מזה לביתם ויתבונן אם לא נמצא איזה מכשול ופגע על המסלה, ואם חזק הוא הגשר הקרוב אשר תעבר עליו הרכבת; וכאשר נוכח, כי הכל טוב ויפה, עמד על מקומו ונס ירוק בידו. הנס הירוק היה לאות, כי הכל טוב ויפה וכי הרכבת יכולה לעשות דרכה הלאה; ואם נשקף איזה מכשול לרכבת, וזה קרה על פי רב, כאשר קמה רוח סערה על הארץ, עצר אביה את הרכבת מלכת בנופפו נס אדם בידו.

[1] רכבת — צוג, *Поѣздъ*.

[1] קטר — דאמפפוואגען, *Локомотивъ*.

בְּשִׂים לֵב הִבִּיטָה פְּרִינָה אֶל כָּל זֹאת. הִיא שָׂמְחָה מְאֹד כַּאֲשֶׁר יָכְלָה לַעֲזֹר לְאָבִיהָ וְתָמִיד הָיְתָה אוֹמֶרֶת לוֹ:

— הֵן, דֵּי עֲבוֹדָה לְךָ בַּבַּיִת, אַבָּא; שׁוּב נָא, אָבִי, הַבַּיְתָה, וְאָנֹכִי אֲמַלֵּא מְקוֹמְךָ וְאֵלֵךְ לִקְרַאת הָרַכֶּבֶת.

— אֲבָל הֲלֹא תִשְׁכְּחִי, פְּרִינָה? — שָׁאַל הָאָב.

— אֵיכָכָה זֶה אֶשְׁכַּח? — עָנְתָה בְתַרְעֹמֶת — הֵן לֹא יַלְדָּה קְטַנָּה אָנֹכִי עוֹד.

וְאָמְנָם מַלֵּא מִלְּאָה הַנַּעֲרָה אֶת חוֹבָתָהּ בֶּאֱמוּנָה; וְאָבִיהָ הָיָה בָטוּחַ, כִּי הִיא יְכוֹלָה לְמַלֵּא אֶת מְקוֹמוֹ וְלֹא תְאֻנֶּה כָל רָעָה עַל יָדָהּ. עוֹד כַּעֲשָׂרָה רְגָעִים בְּטֶרֶם תַּעֲבֹר הָרַכֶּבֶת עָמְדָה בְגָאוֹן וּפָנֶיהָ נָהֲרוּ מֵרֹב נַחַת; בְּיָדָהּ הַיְמָנִית הַנֵּס הַיָּרוֹק וּבְיָדָהּ הַשְּׂמָאלִית סוֹכְכָה עַל פָּנֶיהָ מִפְּנֵי הָרוּחַ, אֲשֶׁר נָשְׁבָה בְזָהָב שַׂעֲרוֹתֶיהָ וַתְּפַזְּרֵן אֶל עֵבֶר פָּנֶיהָ, הַמְּפִיקִים תְּבוּנָה וְחַיִּים.

כָּכָה עָבְרוּ יָמִים רַבִּים עַל הַמִּשְׁפָּחָה הַקְּטַנָּה הַזֹּאת, וַיִּחְיוּ בְשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה. אַךְ פַּעַם אַחַת בְּצֵאת אָבִיהָ בְּלֵיל שֶׁלֶג וָסַעַר לִקְרַאת הָרַכֶּבֶת, הִתְקָרֵר מְאֹד וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב. הָרוֹפֵא אֲשֶׁר מִהֵר לָבוֹא אֵלָיו הֵנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ; הָאֵם הָיְתָה עֲצוּבָה מְאֹד וְלֹא מָשָׁה אַף רֶגַע מִמִּטָּתוֹ. וּבְכָל יְמֵי הַמַּחֲלָה מִלְּאָה פְּרִינָה אֶת מְקוֹם אָבִיהָ.

מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ תַּעֲבֹר הַנַּעֲרָה עַל הַמְּסִלָּה לִרְאוֹת אִם אֵין עָלֶיהָ כָּל מִכְשׁוֹל וָפֶגַע וְיָצְאָה לִקְרַאת כָּל רַכֶּבֶת וְהַנֵּס בְּיָדָהּ. מַחֲלַת אָבִיהָ הִדְאִיבָה אֶת רוּחָהּ מְאֹד, וּבְכָל זֹאת לֹא שָׁכְחָה אֶת חוֹבָתָהּ וַתָּקָם גַּם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה לָצֵאת לִקְרַאת הָרַכֶּבֶת. יָדוֹעַ יָדְעָה הַנַּעֲרָה הַטּוֹבָה, כִּי אִמָּהּ שׁוֹמֶרֶת עַל אָבִיהָ הַחוֹלֶה וְלֹא תוּכַל לָשִׂים לֵב לַדָּבָר הַזֶּה.

הִיא יָדְעָה מוֹעֵד כָּל רַכֶּבֶת, וְלֹא עָבְרָה אַף רַכֶּבֶת אַחַת, אֲשֶׁר לֹא יָצְאָה לִקְרָאתָהּ וְנִסָּהּ בְּיָדָהּ.

וּמַחֲלַת אָבִיהָ גָּבְרָה עָלָיו וַיָּמָת, וַתֵּבְךְּ אוֹתוֹ הָאֵם הָאַלְמָנָה, גַּם הַבַּת הַיְתוֹמָה מָרְרָה בַבֶּכִי; אַךְ גַּם בַּיּוֹם הַמַּר הַהוּא עָמְדָה עַל מִשְׁמַרְתָּהּ לִפְנֵי כָּל רַכֶּבֶת וְרַכֶּבֶת, כַּאֲשֶׁר צִוָּה לָהּ אָבִיהָ פְּעָמִים רַבּוֹת לִפְנֵי מוֹתוֹ.

— הַרְפִּי נָא מִבֶּכִי, אִמִּי הָאֲהוּבָה — אָמְרָה הַנַּעֲרָה אֶל אִמָּהּ כַּעֲבֹר יָמִים אֲחָדִים, פֶּן תֶּחֱלִי וְנָפַלְתְּ לְמִשְׁכָּב גַּם אַתְּ, וּמָה תִּהְיֶה אָז אַחֲרִיתִי וְאַחֲרִית גַּרְלוֹ אָחִי?

— אֲהָהּ, בִּתִּי הַטּוֹבָה — עָנְתָה הָאֵם בְּמַר רוּחָהּ — לִבִּי הוֹמֶה לִי בְזָכְרִי אֶת אָבִיךְ הַיָּקָר; וּמְפַחֶדֶת אֲנִי גַם פֶּן יְגָרְשׁוּנוּ עַתָּה מִבֵּיתֵנוּ הַקָּטָן הֶחָבִיב לָנוּ מְאֹד.

— גַּם לִי חָבִיב וְיָקָר בֵּיתֵנוּ, גַּנֵּנוּ וְכָל הַכִּכָּר אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵינוּ — עָנְתָה פְּרִינָה — אֲבָל, אִמִּי, מַדּוּעַ יְגָרְשׁוּנוּ? הֲלֹא אָנֹכִי מְמַלְּאָה אֶת חוֹבָתִי בֶּאֱמוּנָה; הֵן גַּם בִּהְיוֹת אָבִי הַיָּקָר חַי אִתָּנוּ לֹא חִסַּרְתִּי אַף פַּעַם עַל הַמִּשְׁמָר. וְעַתָּה הֵן גָּדַלְתִּי וְאֵינֶנִּי גְרוּעָה מִכָּל הַשּׁוֹמְרִים הַגְּבָרִים.

— אָמְנָם צָדַקְתְּ, בִּתִּי, וּבְכָל זֹאת גָּרֵשׁ יְגָרְשׁוּנוּ וְשׁוֹמֵר אַחֵר יָבוֹא לָשֶׁבֶת בִּמְקוֹמֵנוּ.

כַּעֲבֹר יָמִים אֲחָדִים בָּא הַמְפַקֵּחַ עַל מְסִלַּת-הַבַּרְזֶל. אֵם פְּרִינָה כָּרְעָה בֶרֶךְ לְפָנָיו, וַתֵּבְךְּ וַתִּתְחַנֵּן אֵלָיו, כִּי יְרַחֵם עָלֶיהָ וְיַשְׁאִירֶנָּה עַל מְקוֹמָהּ בְּתוֹר שׁוֹמֶרֶת.

— זֶה כְּיֶרַח יָמִים אֲשֶׁר אֲנִי וּבִתִּי שׁוֹמְרוֹת עַל הַמְּסִלָּה וְלֹא קָרָה חָלִילָה כָּל אָסוֹן — אָמְרָה אֵלָיו בִּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים. — אָנֹכִי וּבִתִּי נַעֲשֶׂה עֲבוֹדָתֵנוּ בֶּאֱמוּנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדַּל בְּנִי וְהָיָה לְמַמַּלֵּא מְקוֹם אָבִיו.

— אָמְנָם צַר לִי עָלַיִךְ, אַלְמָנָה אֻמְלָלָה — עָנָה הַמְפַקֵּחַ — אַךְ הָאַחֲרָיוּת גְּדוֹלָה, וְאֵיכָכָה אוּכַל לָתֵת עֲבוֹדָה רַבָּה וּכְבֵדָה כָּזֹאת לְאִשָּׁה רְפַת כֹּחַ וְנַעֲרָה צְעִירָה לְיָמִים?

— פְּרִינָה זְרִיזָה וְחָרוּצָה כְּאַחַד הַגְּבָרִים; הִיא נַעֲרָה חֲכָמָה וְאַמִּיצַת-לֵב. אֲנִי מַבְטִיחָה אֶת אֲדֹנִי, כִּי תְמַלֵּא אֶת חוֹבָתָהּ בֶּאֱמוּנָה.

(סוֹף יָבֹא)

תִּרְגֵּם יִשְׂרָאֵל שַׁף.

הפלג הסתום.

(אגדה ערבית).

I.

היה היה בארץ ערב כליף[1]) עריץ ושמו אל־קים־סורי. ואל־קים־סורי אהב מאד לשפך דם ולהחרים ולהשמיד את כל אשר יפגש על דרכו. — ויעבר הכליף העריץ הזה בכל ארץ אפריקה בראש צבאות גבוריו, עריצים ואכזרים כמהו. לפניו יצאו חרב ודם ואחריו אש ותמרות עשן. הערים היפות היו לגלי־אפר, ועליהם התגוללו בדמם גויות הרוגים לאין מספר. ואל־קים־סורי שוטף הלאה הלאה כזרם מים כבירים, וידו נטויה להשמיד ולהרג. ויצא שם העריץ הנורא הזה בכל ארץ הקדם ויהי שמו לחרדה; וינוסו כל האנשים מפניו ויתחבאו בנקיקי סלעים ובמערות. ולא יכל עוד אל־קים־סורי לשפך דם, כי תמו האנשים מחרבו והנשארים נמלטו והתחבאו. ובחמת רשעתו החריב את כל הגנים היפים ויערי התמרים הגדולים וישרף את כל הפרדסים הנחמדים אשר פגש על דרכו ויעש שמות בכל הארץ. ויסר משם ויעבר את מדבר־סהרה הנורא לארכו ולרחבו ויכה לפי חרב את האורחות העוברות שם ויגזל את רכושן ואת גמליהן. ככה עבר במדבר הנורא ההוא עד אשר בא אל „פלג־אלה"[2]); שם בא הקץ למשובתו.

II.

„פלג־אלה" היה בימים ההם הפלג הגדול והטוב בכל פלגי המים אשר במדבר סהרה. מימיו היו זכים וקרירים ומתוקים מאד, וגליו השתפכו והתגלגלו במשובה עליזה וישחקו וירננו; ותמרים ענקים כפפו אליו את כפותיהם וינשקו את גליו באהבה ויסתירוהו מחמת השמש הלוהטת. אל הפלג הזה סרו כל אורחות הנוסעים העיפים והצמאים וישיבו את נפשם במימיו הקרים והמתוקים וינוחו בצל התמרים הרעננים ויחליפו כח. גם כל העוף והחיה אשר במדבר סרו אליו לילה לילה לשבר את צמאם ולשמע את שירת גליו העליזים.

וזה אשר ספרו הערבים הקדמונים על אדות הפלג הנחמד הזה:

„על שטח ים החול הלוהט המשתרע עתה במדבר סהרה השתרעה בראשונה ככר נחמדה מאד, אשר ברא אלה בנשיקת־קדשו. יערים רעננים, הרים ירקרקים מרקמים בפרחים נפלאים, ופלגים שובבים ועליזים השתפכו שם במנגינה נפלאה כל הימים.

וביערי התמרים הנפלאים אשר צמחו שם קננו כל צפרי זמרה נחמדות, אשר למדו את שירותיהן מפי מלאך־הזמרה המשעשע תמיד את אלה במנגינותיו הנפלאות. והצפרים לא חדלו לשיר כל היום וכל הלילה, לשיר ולתת שבח לבוראן. ומנגינותיהן צלצלו וישתפכו על פני המרחב הגדול ההוא.

והככר הגדולה והנפלאה ההיא היתה סגורה בחומת־אור ואיש לא ראה אותה ולא ידע מקומה; אך מלאכים וכרובי שלום טילו שם וישתעשעו עם הצפרים ועם הפלגים העליזים וירטיבו בנשיקותיהם כל עלה וכל ציץ.

ואלה הטוב אהב להביט אל הככר הנחמדה ההיא ולהתענג על מעשי ידיו. ואז נתמלאה הככר אור רך ונעים מאד והצפרים היטיבו לשיר, והדשאים והפרחים יפו פי־שבע... ורוח שלום ושלוה, רוח קדש רחפה על כל.

ויהי היום וצפור דרור אחת עפה מארץ הקר אשר בצפון אל ארץ האור והחם אשר בדרום לקנן שם עד עבר החרף. ויהי כי רפו כנפיה ותרד על הארץ לנוח מעט ולהחליף כח. אך הרעב הציק לה מאד ותעף אנה ואנה לבקש לה אכל. שלשה ימים בקשה ולא מצאה מאומה, אך ביום הרביעי ראתה פתאם חומת־אור בהיר ותחגר שארית כחה ותתרומם מעל החומה, והנה עצים רבים ירקרקים ורעננים לפניה, ים של דשאים רענן ופרחים בעלי צבעים נפלאים. זה היה ככר אלה. ותרד צפור הדרור ותעמד על אחד התמרים ותחל לאכל מפריו. והנה באו הצפרים המקננות שם ותגרשנה אותה בחרפה: —

[1]) מושל הערבים. [2]) אלה בערבית—אלה, אלהים.

סורי, סורי מזה! — קראו הצפרים — זרה את פה! עזבי כרגע את המקום הזה!

— הה חסנה, צפרים טובות! — התחננה הדרור — חמלנה עלי; זה שלשה ימים אשר לא בא אכל אל פי, יתומה רעבה ועיפה אני — חמלנה נא ותנה לי תמרה אחת לאכל וכד קטן לנוח עליו עד אשר אחליף כח ואז אתעופף לי. — הה חמלנה אחיותי! כי למה אגוע לעיניכן!

אך הצפרים לא שמעו לתחנוניה:

— לא שלנו את! עופי, עופי לך מזה ואם לא ונודיעך את מקורינו[1])! —

והדרור האמללה לא יכלה לזוז ממקומה, כי לא היה בה עוד כח, ותאספנה עליה הצפרים ותנקרנה אותה במקוריהן עד שפך דם ותפל הדרור ארצה ותמת.

ראה אלה את המעשה הרע הזה ויתקצף מאד ולא הביט עוד אל הככר הנחמדה הזאת, ורוח שנאה החלה לפעם בלב כל העוף והחי אשר בה. התמרים הורידו את כפותיהם וייבשו, הדשאים כפפו ראש ויתחבאו איש תחת עלי רעהו וימותו, הפרחים היפים נבלו, הפלגים השובבים קפאו ויהי מראיהם כמראה הקרח הנורא, הצפרים שכחו את זמירותיהם ויהי קולם כקול הכלבים בנבחם, ומעט מעט היו כלם לכלבים רעים וינבחו ויתקוטטו כל הימים. מלאכי השלום בכו בכל פנותיו, ויהי כי צר להם המקום שם ויעופו ויעלו השמימה, ושדים עלו מתהומות השחת ויבאו וירשו מקום המלאכים הטובים וישחקו ויתהוללו ויריעו והכלבים נבחו לעמתם. וישמע אלה את קול המהומה הזה העולה מן הככר ויחר לו מאד, וירעם אלה בקול גדול, עד אשר רגזו מוסדי תבל —:

— צא שטן־משחית מתהום התפתה והשמד והחרם לי את המקום הרע הזה!

וכרגע הופיע השטן השחור וינופף את מטאטא האש אשר לו ויכה פעם אחת וכרגע נשמה הככר ומלואה. ותהי לים של חול לוהט, למדבר שמם ונורא, הוא מדבר־סהרה.

ויהי בהפך אלה את הככר וישקיפו מלאכי השלום אל הככר השוממה ויבכו מרה.

ותפל דמעה אחת גדולה ובהירה ותבקע את כל שבעת הרקיעים ותפל אל החול הלוהט ותהי לפלג זך כבדלח. ויצמחו תמרים וירק דשא ופרחי חמד על גדות הפלג הזה ויהי לאי ירק ונחמד בים החול הלוהט הזה ויקרא הפלג הזה בפי הנוסעים בשם: „פלג־אלה“.

(סוף יבא).

ז. שניאור.

[1]) מקור — חרטום.

מדבר סין.

המזמרים והמחוללים בקרב בעלי החיים.

(מחיי הטבע).

הטבע איננו אלם. כל יצור חי מביע את רגשותיו על פי דרכו: הסוס — צוהל, הפרה — גועה, הצפור — מצפצפת וכדומה. הצלצולים היותר נעימים משמיעים לנו בעלי הכנף. המה המנגנים הגדולים בכל היקום. באביב בוחר לו כל עוף־משורר רעיה כלבבו, ולה ישיר את כל שיריו הנעימים. הרגש הרך של האושר מנעים ומרכך גם את קרקורו הגס של העורב ומהפך אותו לצלצול רך ונעים. המשורר שופך את כל נפשו בקולו ובצלצוליו הרכים.

יש שהשירה משתפכת אט בנעימה, במנוחה, יש שהיא מתרוממת ומביעה התפעלות, ויש שהיא משפילה את צלצוליה, והם נמשכים בדומיה, — הכל לפי הרגש אשר ירגיש המשורר באותה שעה. שירת ההוגה (לערכע, *Жаворонокъ*) והזמיר נעימה מאד לאזן האדם ומעוררת בקרבו רגשי אהבה רבה להמשוררים הקטנים האלה. יש צפרים ששיריהן אינם נעימים לאזנינו ועל כן אינן אהובות לנו כל כך, ויש ששיריהן ממלאים את נפשנו ענג ועליצות — והן אהובות לנו מאד.

יש צפרי־ליל ששירתן שורטת באזנינו וצלצוליהן משנים מאד. מיחדים במינם הם קולות הקריאה של הצפור־הבונה שקוראים לה נירות [1]). היא מוצאה לה איזה ענף יבש על ראש עץ זקן, והיא עם יתר רעותיה יחד מכות מהר בחרטומן הקשה על הענפים היבשים בהפסקות קצובות; הענפים רועדים תחת מכות הכלובים וקול המכות נשמע מקצה היער ועד קצהו.

ויש צפרים המשמיעות את זמירותיהן ביתר אברי גופן: היונה סופקת מהר בכנפיה, התרנגול־ההודי פושט את כנפיו ומורידן לארץ, מנפח את חטמו האדם וקורא את קריאתו המיחדה. באמריקה הדרומית יש צפרים שבשעה שהן עפות ומסתובבות באויר ישמע קול כנפיהן כקול הפלך המשלך מידי המטוה ומסתובב מהר על הרצפה.

הזרזיר [2]) עומד לו על ראש הלבנה ומזמר את זמירותיו, רגע ישפיל את עיניו ורגע ירימן. צוארו והזהו מתנפחים וכנפיו מוחאות ישרה (טאקט) מתאימה לנגינתו ואפילו זנבו מתנועע על פי הנגינה, ונראה כאלו גם הוא עוזר לו בנגינתו.

ואולם הצפרים מביעות את רגשותיהן לא בזמרה בלבד, כי גם במחולות. הצפרים מחוללות לא רק ברגליהן על הארץ, כי גם בכנפיהן במרומי האויר ואז הן עושות בכנפיהן ובכל גופן תנועות־חן יפות ונהדרות מאד ומראות את כל יפין. הנשר והנץ האדם מסתובבים במשך שעות רצופות איש סביב לרעהו, מתרוממים למרומי אין קץ, מראים את חריצותם בחכמת התעופה ומשמיעים לעתים קול שריקה, ולסוף הם יורדים לאטם מטה מטה. כן תעשינה גם הדיות [1]), ואחרי סובבן אשה רעותה הן מתנפלות פתאם ממרום ארצה. ואולם נפלאים רב יתר הם משחקי האויר אשר תשחק הדיה הגדולה כנשר הנמצאת בפנים אפריקה. במחולות כאלה יוצאים לא רק העופות הטורפים, כי אם גם בעלי כנף אחרים שאינם מתרוממים כל כך במעופם. כן עושה גם הצפור (שפערלינג) מודעתנו; היא מתנפחת ככדור, זוקפת את נוצתה הרכה, מורידה את כנפיה ורוקדת סביב סביב לרעותה ומביעה לה את אהבתה בצפצופיה הארכים.

ויש צפרים, אשר בשורדן את שירתן הן מתנפלות מן הענף לארץ ומתרוממות אל ענף אחר, ושם הן גומרות את פרקן בשיר; וכעבר רגעים מספר הן מתחילות שנית את שירן ועוד פעם הן מתנפלות באמצע לארץ ומתרוממות.

יפים ביותר הם המחולות של הצפרים הנקראות בשם „יונקי העזים" אשר באפריקה. ל„יונק העזים" בעל ארבע כנפים יש בין יתר נוצותיו נוצה אחת ארכה ויפה מאד. ונפלא הוא לראות את מחולותיהם במרומי האויר לאור הלבנה בהסתובבם באויר ובהרימם בגאון את נוצותיהם הנהדרות. אך הנוצות היפות האלה מפריעות אותם במעופם ולא תמיד יוכלו להמלט על נפשם מפני רודפיהם.

1) שפעכט *Дятель*, 2) סטאר *Скворецъ*.

1) דיה — גייער *Коршунъ*.

יש צפרים העושות במחולן תנועות של רקידה ואז הן באות לידי התפעלות רבה ושוכחות את כל אשר מסביב להן. יש צפרים המחוללות ברומיה ויש המשמיעות בשעת המחול קריאות וצפצופים שונים.

המחוללים היותר גדולים הם בעלי הכנף אשר ממשפחת התרנגלת. תרנגול הבית מודעו מתהלך לו אנה ואנה בגאון, סופק את כנפיו וקורא את קריאתו הידועה; הטוס פושט את זנבו הנהדר והולך בגאון לפני רעיתו.

ויש צפרים שאינן מחוללות אך מקפצות ומדלגות על הענפים למעלה ולמטה. כן עושים העופות שקוראים להם צפרי־עדן: הם מתאספים חבורות חבורות ומראים נפלאות ברקודיהם לעיני רעיותיהם. ויש עופות העושים להם בנינים מיחדים מעלים רעננים ומפארים אותם בפרחים נחמדים שונים ושם הם מתנועעים הנה והנה בתנועות הדומות לרקודים. והעופות שאינם יכולים להתפאר לא בקולם ולא במעופם ולא בתנועות מהירות, משמיעים קול דפיקה חזקה בחרטומם. כן עושה החסיד שאין לו קול. הוא משמיע קול דפיקה חזקה, בהכותו בשני חצאי חרטומו זה בזה לפני רעיתו והגירות משמיעה קול בדפקה בחרטומה על ענף עץ יבש.

ויש עופות שאינם מחוללים אחד אחד, כי אם נאספים הם המונים המונים ועורכים „נשפים" (קונסרטים) ממש. ויש אשר יערכו גם מלחמה בשלום לענג את רעיותיהם. ואז תשבנה הרעיות מסביב ומתענגות לראות בהלחם ה„גברים" איש באחיו בחרטומיהם החדים. נוצות רבות מתעופפות אז ברוח, אך דם לא ישפך שם כי על כן מלחמה בשלום היא.

באמריקה התיכונה יש מין עוף ממשפחת התרנגלת שקוראים לו „תרנגל האבן". לנקבות יש שמלת נוצה פשוטה בעלת צבע כהה ולזכרים — שמלה כתמה בהירה. והנה הם נאספים אל מקום ישר והגברים יוצאים זה אחר זה במחול נגד רעיותיהם. ובצאתם במחולות הם מתענגים ונמשכים אחריהם כל כך, עד שההודים יושבי הארץ, האורבים להם אז בין השיחים, מורים אליהם בחצים והורגים בהם אחד אחד והמחוללים אינם שמים, כנראה, לב לזה.

ויש עופות הנאספים יחד ועומדים בשורה ומזמרים זה אחר זה כסדר, ובאותה שעה אפשר לאדם לגשת אליהם ואינם מרגישים בו.

מלבד כשרון השירה יש לעופות רבים גם כשרון להקות קולות אחרים. הנה כן הקיכלי[1]) אשר באמריקה הצפונית מחקה קולות של צפרים שונות. גם להוגה יש כשרון כזה.

על פי הרב אצל הצפרים, הזכרים הם המזמרים לענג ולשמח את לבות רעיותיהם בשעה שהן רובצות על הביצים. ואולם יש שמזמרות גם הנקבות ומתחרות בגברים בחכמת השיר. ויש שהגבר שר והרעיה עונה לעמתו. אצל העוף הנקרא בשם ה„קרנף האביסיני" מזמר הגבר בקול עב ונמוך והרעיה עונה לעמתו בקול דק ורם.

כשרון השירה נמצא לא רק בקרב העופות לבד כי גם בקרב השרצים[2]). על איי סנדויץ (והם בחלק הצפוני־מזרחי של האקינוס

[1]) בראססעל, *Дроздъ*.
[2]) אינזעקטע, *Насѣкомые*.

השוקט) יש סוג שבלולים המחככים את קלפתם בעין, וכן הם משמיעים צלצולים נעימים המזכירים אותנו צלצולי הנבל. גם החפושיות משמיעות צלצולים שונים, זה שורק וזה מתקתק כשעון, וההסיל[1]) הלא הוא מזמר מפרסם. הוא משמיע את צלצוליו על ידי זה שהוא מחכך זו בזו את רגליו האחרונות, שעל חלקן העליון יש כמו שנים קטנות. הצרצור[2]) משמיע את צלצוליו בהכותו זה בזה את קצות כנפיו שיש עליהן כמו מלקחים קטנות. בני ברזיליה צדים להם צרצורים שונים ושמים אותם בכלוב בבית והיו להם תחת צפרי־שיר.

גם בקרב הדגים יש מזמרים. מהם ידועה הצהנה (אומבערפיש), או כאשר יקראו לה „המתופפת".

תיר אחד מספר על דבר הדגים המזמרים כדברים האלה:

„בחדש אפריל שנת 1860 חנינו על שפת פונטיקו, הנהר הגדול אשר בפאת מערב של בורניאו. אז שמענו היטב קול מנגינה עולה מן המים. והמנגינה רגע תרום ורגע תשפל, רגע תרחק ורגע תקרב. מעמק המים עלו באזנינו צלצולים שונים, פעם חזקים כקול הפסנתר ופעם נעימים כקול הנבל הרך. וכאשר טבלנו את ראשנו במים שמענו ביתר עז צלצולים רבים ושונים. המנגינה הזאת, כאשר ספרו לנו יושבי המקום ההוא וכאשר העידו גם חוקרים רבים, נערכה על ידי הדגים".

הדגים המתופפים האלה נמצאים בימים שונים, וביחוד בים האטלנטי ובים הדו. שם שומעים את קולם ביותר.

החכם המבלך מספר:

„ביום העשרים לחדש פברואר (שנת 1803) בשעה השביעית בערב, נבהלו כל אנשי האניה מקול המלה גדולה שעלה באזניהם, והקול היה דומה לקול התף. בראשונה חשבנו כי הקול נשמע מסערת הרוח; אך אחרי כן ראינו כי שגינו. בשעה התשיעית בערב נדמה ההמלה לגמרה".

דזון ניט מספר, כי בנסעו לסין שמע גם הוא קולות שונים עולים מן המים, קולות שהיו דומים לקול הפסנתר, וקולות כקול פעמון, כצלצול הנבל וגם כקרקור הצפרדעים. והקולות היו כל כך רמים וחזקים, עד אשר נדמה לנו שהאניה רועדת. ביחוד ישמע קול הדגים בלילות השוקטים. במה משמיעים הדגים את הצלצולים האלה לא ידוע עוד.

גם בין הרמשים (קריכטיערע, *пресмыкающіеся*) יש הכמי מוסיקה לא מעטים, אף כי זמרתם לא תנעם לאזנינו. גם הצפרדעים המקרקרות בבצה הלא אך משוררות הן. בראשונה מתחיל לקרקר זקן אחד מזקני החבורה ונכבדיה, ואחריו יענה השני ואחריו השלישי ואחריו תענה כל המקהלה. אך הצפרדעים שבארצותינו אלה כאין נחשבו לעמת הצפרדע הגדולה, אשר יקראו לה הצפרדע־הפר, השוכנת באמריקה, כי קולה ישמע במרחק של שני קילומטרים (כשתי ורסטות במדת רוסיה). ואולם הצפרדע־הפר שר לבדו ואיננו עורך קונסרטים במקהלות כצפרדעים אצלנו.

[1]) היישרעקע, *Саранча*.
[2]) הויזגריללע, *Сверчокъ*.

בִּיחוּד עֲשִׁירָה אֲמֶרִיקָה הַדְּרוֹמִית בִּצְפַרְדְּעִים מְשׁוֹרְרוֹת, שֶׁרַבּוֹת מֵהֶן מַשְׁמִיעוֹת צִלְצוּלִים כְּצִלְצוּל הַהַרְמוֹנִיקָה. הַצִּלְצוּלִים הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶצְלָן מִשַּׁלְחוּפָה (בלאזע, пузырь) אַחַת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן עַל צַוָּארָן, אוֹ מִשְּׁתֵּי שַׁלְחוּפוֹת הַדְּבוּקוֹת לִשְׁנֵי עֶבְרֵי הַצַּוָּאר מִזֶּה וּמִזֶּה, וְהֵן פְּתוּחוֹת אֶל פִּי הַצְּפַרְדֵּעַ. בְּעֵת הַמְּנוּחָה לֹא תֵרָאֶינָה כִּמְעַט הַשַּׁלְחוּפוֹת הָאֵלֶּה, אַךְ בִּשְׁעַת הַשִּׁיר הַצְּפַרְדֵּעַ מְנַפַּחַת אוֹתָן וְסוֹגֶרֶת אֶת מְבוֹאָן. הַשַּׁלְחוּפוֹת הַנְּפוּחוֹת דּוֹמוֹת לִשְׁנֵי כַדּוּרִים קְטַנִּים מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָאָזְנַיִם.

וְאוּלָם כִּשְׁרוֹן הַשִּׁירָה שֶׁל הָרְמָשִׂים דַּל הוּא מְאֹד. כִּי אֵיזֶה דִּמְיוֹן יֵשׁ בֵּין קִרְקוּר הַצְּפַרְדֵּעַ וּלְחִישַׁת הַנָּחָשׁ לְזִמְרַת הַצִּפּוֹר?

גַּם לְחַיּוֹת הַיּוֹנְקוֹת אֵין קוֹלוֹת נְעִימִים, אַף כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר קוֹלָם חָזָק מְאֹד. מִשַּׁאֲגַת הָאֲרִי תֶּחֱרַדְנָה כָּל הַחַיּוֹת וּתְמַהֵרְנָה לְהִסָּתֵר בִּמְאוּרוֹתֵיהֶן, וְגַם הָאִישׁ אַמִּיץ הַלֵּב יִבָּהֵל רֶגַע וְלִבּוֹ יִפָּעֵם בּוֹ מְאֹד לְקוֹל הָרַעַם הַנּוֹרָא הַזֶּה. גַּם קוֹל הַפִּיל הַזּוֹעֵם יִשָּׁמַע בְּעֹז בְּמֶרְחֲבֵי הַיַּעַר. יָפֶה מְצַלְצֵל קוֹלוֹ הֶעָב שֶׁל הָאַיִל בְּדוּמִיַּת הָעֶרֶב הַצַּח.

בֵּין הַמִּשְׁפָּחוֹת הַחֲשׁוּבוֹת בְּיוֹתֵר בְּקֶרֶב הַחַיּוֹת הַיּוֹנְקוֹת, מְצֻיָּנִים בְּקוֹלוֹת חֲזָקִים אֵלּוּ קוֹפִים. אַךְ בִּיחוּד חָזָק קוֹלָם שֶׁל הַקּוֹפִים אֲשֶׁר בְּאֲמֶרִיקָה הַדְּרוֹמִית. בִּיחוּד עוֹשִׂים רֹשֶׁם גָּדוֹל הַקּוֹנְצֶרְטִים הַנֶּעֱרָכִים בִּיעָרוֹת בְּרַזִילְיָה. שָׁם יִשָּׁמַע יַחַד יְלֵיל הַקּוֹפִים, שַׁאֲגַת חַיְתוֹ טֶרֶף, שִׁירַת הַצִּפֳּרִים, קִרְקוּר הַצְּפַרְדְּעִים וּשְׁרִיקוֹת רִבְבוֹת שְׁרָצִים. אָמְנָם, בְּכָל הַמּוּסִיקָה הַזֹּאת חֲסֵרָה הַרְמוֹנְיָה, אַךְ הִיא מְעַנְיֶנֶת מְאֹד, כִּי הִיא מַבִּיעָה רְגָשׁוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל רִבְבוֹת יְצוּרִים שׁוֹנִים.

* * *

סִפּוּרֵי עֲרָב.

הֶחָפֵץ בִּיקָרוֹ.

אִישׁ עָשִׁיר רָכַב עַל אֲתוֹנוֹ הַצְּחוֹרָה[1] וַתְּמָאֵן לְהָחִישׁ צַעֲדֶיהָ וַתֵּלֶךְ לְאִטָּהּ. וַיִּקְצֹף הָאִישׁ עָלֶיהָ וַיִּשָּׁבַע בְּאַפּוֹ לְבִלְתִּי תֵּת לָהּ לֶאֱכֹל בַּלָּיְלָה. וַיְהִי בְּבֹאוֹ הַבַּיְתָה וַיְצַו עַל מְשָׁרְתוֹ לֵאמֹר: נָתוֹן תִּתֵּן לָאָתוֹן לֶאֱכֹל כְּמִשְׁפָּטָהּ, אַךְ הִשָּׁמֶר לְךָ מֵהַגִּיד לָהּ, כִּי אָנֹכִי הוּא אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, פֶּן אֵקַל בְּעֵינֶיהָ!

לֹא רָאִיתִי אֵינָהּ רְאָיָה.

שְׁנֵי אֲנָשִׁים יָשְׁבוּ לְדַבֵּר בְּאִישׁ זָקֵן בֶּן מֵאָה שָׁנִים, וַיֹּאמְרוּ: עוֹד לֹא רָאִינוּ בְּעִירֵנוּ, כִּי יִחְיֶה אִישׁ שָׁנִים רַבּוֹת כָּמוֹהוּ. וַיַּעֲבֹר עֲלֵיהֶם אִישׁ וַיִּשְׁמַע אֶת שִׂיחָתָם וַיֹּאמַר: לָמָּה זֶה תִתְמָהוּ, אִלּוּ לֹא מֵת אָבִי, כִּי עַתָּה הָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה!

חֲמָתוֹ אֶל חֵיקוֹ תָשׁוּב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּשְׁלֵךְ זַעֲוָן הַכּוֹבֵר בְּקִצְפּוֹ אֶת הַכְּבָרָה עַל הָאָרֶץ וַתָּשָׁב אֵלָיו וַתִּפְגַּע בּוֹ וַתִּפְצָעֵהוּ. אָז בָּעֲרָה כָּאֵשׁ חֲמָתוֹ וַיַּשְׁלִיכֶהָ בְּזַעַם אַפּוֹ בְּיֶתֶר עֹז. וַתִּקְפֹּץ הַכְּבָרָה אֶל פָּנָיו בַּחֲמַת כֹּחַ וַתִּפְצָעֵהוּ פֶּצַע אָנוּשׁ, וְהָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים עָלָיו שָׂחֲקוּ עַל מִשְׁגַּתּוֹ. וַיִּמָּלֵא זַעֲוָן חֵמָה וַיֹּאמַר: אָכֵן אֵין מִכֶּם חוֹלֶה עָלַי, כִּי תִתְּנוּ לַכְּבָרָה לִפְצֹעַ אוֹתִי חִנָּם זֶה פַּעֲמַיִם וְאֵין מַכְלִים!

יִצְחָק יְחֶזְקֵאל יְהוּדָה.

[1] הַלְּבָנָה.

חֲרוּז פְּנִינִים.

(לִקּוּטִים מ„מִבְחַר הַפְּנִינִים" לְר' יְדַעְיָה' הַפְּנִינִי הַבֵּדַרְשִׁי).

א) שְׁאֵלַת הֶחָכָם — חֲצִי חָכְמָה.

ב) בְּנִי, אַל תְּהִי חָכָם בִּדְבָרִים, אַךְ הֱיֵה בְּמַעֲשֶׂה.

ג) שָׁאֲלוּ לְחָכָם: מִפְּנֵי מָה חָכַמְתָּ יוֹתֵר מֵחֲבֵרֶיךָ?
אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁהוֹצֵאתִי בְּשֶׁמֶן[1] יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהוֹצִיאוּ חֲבֵרַי בְּיַיִן.

ד) שָׁאֲלוּ לְחָכָם: מִי הֵם יוֹתֵר גְּדוֹלִים, הַחֲכָמִים אוֹ הָעֲשִׁירִים?
אָמַר לָהֶם: הַחֲכָמִים!
אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה עוֹמְדִים הַחֲכָמִים בְּפִתְחֵי הָעֲשִׁירִים יוֹתֵר מֵהָעֲשִׁירִים בְּפִתְחֵי הַחֲכָמִים?
אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁהַחֲכָמִים מַכִּירִים מַעֲלַת הָעֹשֶׁר, וְהָעֲשִׁירִים אֵינָם מַכִּירִים מַעֲלַת הַחָכְמָה.

ה) כְּשֶׁתֵּשֵׁב בֵּין הַחֲכָמִים יְהִי רְצוֹנְךָ לִשְׁמֹעַ יוֹתֵר מִלְּדַבֵּר.

ו) אַחֲרִית כָּל קְטָטָה — חֲרָטָה.

ז) עֹשֶׁר הַנֶּפֶשׁ טוֹב מֵעֹשֶׁר הַמָּמוֹן.

ח) טוֹב לִסְבֹּל שׁוֹטֶה מֵחֲצִי־שׁוֹטֶה.

ט) אָדָם בְּלֹא חֲבֵרִים כִּשְׂמֹאל בְּלִי יָמִין.

י) אֵין נֶקֶב הַמַּחַט צַר לִשְׁנֵי אוֹהֲבִים וְאֵין רֹחַב הָעוֹלָם דַּי לִשְׁנֵי שׂוֹנְאִים.

יא) מִי שֶׁלִּבּוֹ צַר — פִּיהוּ רָחָב.

א. ר.

[1] כלומר: ללמד לאורו.

רעש האדמה. — אחרי הרעשים הנוראים, אשר החריבו בשנה שעברה את העיר שימחה באסיה ואת העיר סן פיר על האי מרטיניקה, קם בימים האלה רעש גדול בעיר אנדישן וסביבותיה (בדרומית־מזרחית של טורקסטן אשר באסיה הרוסית), אשר עשה הרם ושממה על שטח של מאתים ורסטה מרבעת. ביום הששה עשר (השלישי) לחדש דצמבר בחצי השעה העשירית בבקר נשמע רעש בעיר אנדישן וסביבותיה, והרעש הולך הלוך וגדול, הלוך וחזק מיום ליום, עד כי ביום העשרים ושלשה (העשירי) לדצמבר לא חדל עוד. העיר אנדישן וכל הכפרים אשר סביבותיה נהרסו עד היסוד. באנדישן לבדה נהרסו תשעת אלפים בתים של ילידי המקום ומאה ושלשים של בני רוסיה מלבד בניני הממשלה הרבים. מספר הנפשות האובדות במהפכה הנוראה הזאת יעלה לארבעת אלפים, בהם ילדים רבים. אנשי הצבא עובדים בשקידה לפקח הגלים מעל הנפשות הנקברות תחתם. עד עתה דוציאו מתחת העיר כשמונה מאות גויות אדם. בתי מזון נוסדו קרוב למקום המהפכה להספיק אכל חנם להעם הרעב. בית אוצר הממשלה, שהיה בו כסף בסך חמשה מיליונים רבל, נהרס עד היסוד וכל ההון הרב שבו אבד ואיננו. מימי הבאר שהיה שם נעלמו ומפחדים פן ימוט האדמה מתחת.

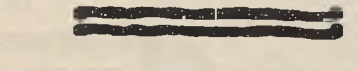
ילדי פלא. — מברלין מודיעים, כי בימים האלה נגן ילד עברי אחר, הורשובסקי שמו, בן עיר ורשה, לפני המון שומעים, וכל גדולי המזמרים מלאו פיהם תהלת הילד הנפלא הזה. כלם חושבים אותו לגאון בחכמת המוסיקה ומנבאים לו עתידות גדולות. ביחוד הפליאו את הלבבות נגינותיו, שחבר הוא בעצמו, המלאות חן ורעננות הילדות ועם זה כשרון אמן בא בימים.

גם הברמן הצעיר, אשר לפני שנים מספר נחשב גם הוא לילד פלא, ערך בעת האחרונה בברלין שלשה קונסרטים וכל מבקרי המוסיקה הגדולים הביעו תהלתו ואמרו, כי התקוה שקוו ממנו בילדותו שיהיה לאחד גדול קמה ונהיתה.

חג יום הולדת. — ביום העשרים ואחד לחדש דצמבר מלאו שבעים שנה לאחינו סיר שמואל מונטגו. האיש הזה הוא אחד מגדולי היהודים באנגליה. מונטגו נולד בשנת תקצ"ח, אביו היה עושה שעונים וחרש כסף בליברפול. בשנת תרי"ג פתח מונטגו הצעיר בית מסחר לעצמו בלונדון ובכשרונותיו הנפלאים עלה מעלה מעלה עד אשר גדל מאד ויבחר לחבר הפרלמנט. אז החל לעבד לטובת אחיו בני עמו ויסע נסיעות רבות לטובתם. בשנת תרל"ה נסע לארץ ישראל ויתמך בידי עניי ירושלים, ואחרי שנים מספר נסע לאמריקה לבקר את מושבות היהודים שם. הוא הלך גם לראות את שלום אחיו בני עמו אשר ברוסיה ופולין. מלבד זה הוא נשיא בחברות רבות של צדקה ועובד בכל יכלתו לטובת אחיו העניים אשר בלונדון.

שמואל מונטגו זהיר מאד בשמירת חקי תורתנו ומספרים עליו, כי פעם אחת הלך לבקר את המיניסטר־הראש החכם המהלל גלדסטון, שהיה חולה במחלת האינפלואנצה, ובשיחתו אמר לגלדסטון, כי בכל ימיו לא חלה אף יום אחד. וגלדסטון שאלהו: „איך אתה מבאר לעצמך את סבת הדבר הזה"? — „יען כי אני זהיר בשמירת חקי המאכלים של תורתנו". — ענה מונטגו. וגלדסטון השיב: „כן, החקים האלה נפלאים מאד". האדם הגדול הזה דומה במקצת למשה מונטיפיורי, זכרונו לברכה.

תשורה לסופר עברי. — אוהבי שפתנו וספרותנו אשר בלודז, עיר מולדת הסופר והמשורר החביב העברי מר דוד פרישמן, אספו ביניהם שמונה מאות רבל ויקנו כלי כסף טהור יפים לתשורה לסופרנו החביב הזה לזכר יום חתונתו. התשורה היפה הזאת נמסרה למר דוד פרישמן עם מכתב־ברכה כתוב בכתב־יפה להפליא.

תועלת הגמנסטיקה. — בימים האלה דרש בורשה הרופא הדקטור טרוצינסקי לפני נאספים רבים על דבר התועלת הרבה שמביאה הגמנסטיקה לגוף האדם בכלל ולבני הנעורים בפרט, כי היא מאמצת ומחזקת את הגוף. הנערים העוסקים בגמנסטיקה מערת־החזה שלהם מתפתחת אצלם, הריאה מתרחבת, הדם סובב ביתר מהירות ומזונותיהם מתעכלים ונהפכים לדם ביתר תקף.

שריריהם יאמצו, והנער יהיה מהיר וקל בתנועותיו ואמיץ לעבודה. לאיש גדול מועילה הגמנסתיקה לשמר את כחות הגוף ובהירות המחשבה ונותנת לאדם חיים ארכים. אך הגמנסטיקה צריכה להעשות בחשבון ודעת.

טובה היא גם ההחלקה על הקרח.

ואולם אחת מתנועות הגמנסטיקה היותר טובות היא לשוט, בקיץ, כמובן, בסירת משוט על פני הנהר. כי על ידי החתירה במשוט יתחלצו כל חלקי הגוף. ומלבד זאת העבודה היא על פני המים במקום אשר רוח צח בלי אבק סובב את האדם והוא שואף אל ריאתו מזון (אויר) מבריא וטהור.

עתיקות ארץ ישראל. — חכם אנגלי אחד, העוסק בחפירות במקומות רבים בארצנו הקדושה לחפש קדמוניות הארץ הזאת, מצא ב„תל איל גזר" כלי בית רבים שלמים ושבורים, שהם מן התקופה הקדמוניה, בעת שישבו בארץ העברים והכנענים יחד (ימי יהושע והשופטים). כן מצא שם מערת קברים עתיקה, שבה מנחים שלדים (שלד קוראים לעצמות גוף אדם או בהמה) של אנשים מספר בעגול, ובאמצע העגול — שלד אחד, שגלגלתו חתוכה לשתים. ואחרי חקירה רבה מצא, כי השלדים האלה הם מזמן קדום מאד, מתקופת הכנענים בטרם באו עוד העברים לרשת את הארץ והשלד המנח באמצע העגול הוא מגופת נערה. ואין ספק כי המערה הזאת היתה לפנים מקום מזבחות אדם לאיזה אליל.

ועוד חכם גרמני אחר מצא ב„תל תענך" מזבח של הכנענים הקדמונים והוא יפה מאד. המזבח רבוע, ארכו ורחבו כחצי מטר וגבהו כמטר. בעבר פניו מציר עץ רענן ושני אילים רועים על ידו, ובאחד מעבריו מצירת בציור בולט מעט — תמונת אדם המתאמץ לחנק נחש.

לחברי קוראי „עולם-הקטן"!

ביום ו' לחנכה היתה פה בורשה חגיגה יפה ב„שערי ציון". שם דרשו אנשים דרשות רבות בשבח השפה העברית. החזן ברך על הנרות והמקהלה שרה שירים יפים ואחרי כן נבחנו אחרים מתלמידי „חדר הציונים". זה לא כבר החלו הילדים ההם ללמד עברית, והם מדברים כבר יפה.

אני קורא עתה את הספר „זכרונות לבית דוד" לא"ש פרידברג ז"ל. הספר הזה מצא חן בעיני מאד. בו כתובים ספורים שקרו לעמנו מימי חרבן הבית השני והלאה. ובהם ספורים נפלאים שאינם כתובים בשום ספר של תולדות ישראל. במקומות רבים אי אפשר להתאפק מבכי.

את ה„עולם קטן" אנכי קורא בענג רב. ביחוד מצא חן בעיני הספור „הגבור הקטן". מאד התפלאתי על גבורת שמואל הקטן אשר סבל רעב וצמא, ובכל זאת לא בגד בעמו ובאלהיו.

לפני חדשים אחדים קבלתי את „לוח עולם קטן". מאד מצא חן בעיני השיר „במרתף". אני ואחי לומדים את השיר הזה בעל פה. מי עוד מקוראי ה„עולם קטן" לומד את השיר הזה בעל פה?

משה נרדון.

לקוראי ה„עולם הקטן", שלום!

אני בן שמונה שנים וחמשה חדשים, לומד בחדר מתקן עבריה זה שנה וחצי. אני חליתי כשני שבועות ובכל הימים האלה קראתי בשכבי על המטה את גליונות ה„עולם קטן" ומאד מצא חן בעיני הספור „הגבור הקטן". בחדר ובבית אני מדבר עבריה עם חברי ועם דודי ועם אבי ועם אחותי, אשר גם היא לומדת בחדר מתוקן. אני חפץ לדבר עברית על ידי „עולם קטן" גם עם חברי הציונים הקטנים אשר בערים אחרות, וגם חפץ אני לדעת את שלום חברי אלה. אני שמתי שני תיים של הקרן הקימת הלאמית על המכתב הזה, כאשר עושים כל בני משפחת יפה.

שלמה בן-אברהם לבית יפה.

לאחינו ולאחיותינו קוראי ה„עולם-קטן"!

אנחנו לומדות עברית זה השנה השלישית. למדנו בספרי ה' טביוב גם הננו לומדות תנ"ך. את העולם קטן החלונו לקרא מחוברת כ"ו, לכן איננו יכולות להגיד את דעתנו על כל הספורים אשר באו בהעולם הקטן מראשית צאתו לאור, יען אשר לא קראנו את ראשיתם. אך כל יתר הספורים אשר קראנו טובים בעינינו מאד, וביחוד מצאו חן בעינינו הספורים „מעשה בשלשה אחים", „היתום" והמחזה „מוסר נער רע".

מאד ישרה בעינינו הצעת נחום וילק ב„עולם קטן" חוברת נ"ט, וש. פ. עוורמן בחוברת ס"ג.

והננו שולחות חצי שקל לטובת הקפה הלאמית.

קרסטישוב (פלך קיוב) טוניה ואיטה סמיליר.

מערכת נכבדה!

זה כשנה נוסדה בעירנו אגדה ציונית כי מורנו יעץ אותנו לעשות כן ונעש כעצת מורנו ונכנה בשם „אגדת בני ציון". כארבעים נערים יש באגדתנו ועתה כבר יש לנו עשרים וחמשה רו"כ, ונקוה כי בעוד שנתים או שלש שנים יהיה לנו סך מאה רו"כ ואז נשלח את הכסף ללונדונה ונכתב אגדתנו בספר הזהב. מי יתן והיו בכל עיר ועיר אגדות כאלו!

יהושע דוב אדלמן.

לחברי קוראי ה„עולם־קטן״!

נם אני אחד מקוראי ה„עולם קטן״. בעירנו יש בבליותיקה עברית ויותר ממאה נערים לוקחים בה ספרים וכאשר יבואו לקחת את דספרים ידברו רק עברית. גם אני לוקח שם ספרים ועתה אני קורא את הכפר „אהבת ציון״ ומאד מצא חן בעיני. כתבו לי רעי היקרים אם גם בעריכם יש בבליותיקה עברית?

רעכם
שמואל חיים הולנד.
לוצין.

לקוראי ה„עולם־קטן״!

במוצאי שבת קודש בעשרים וחמשה יום לחדש כסלו ערכנו תלמידי בתי הכפר של מר שלמה גרשון וולפוב ושל מר אברהם גולדובסקי, נשף של שיר וזמרה. האולם היה מלא אנשים. בראשונה עלה אחד הנערים על כסא ויספר לפני הנאספים את פרשת חג החנכה וידלק נר חנכה והמקהלה ענתה „אמן״. אחרי כן שרנו את השיר „מעוז צור ישועתי״. אחרי כן הלכנו אל חדר אחד אשר שם היה שלחן ערוך בכל טוב ונאכל ונשת ונהי שמחים. אחרי כן הופיעו חמשה נערים על הבמה ויציגו את החזיון „העניים״ ואני אחד מחמשת הנערים המשחקים. כלנו מלאנו את תפקידינו כראוי והנאספים מחאו כף ויקראו „הידד״! והמסך הורד. אחרי כן הלכנו עוד הפעם אל השלחן ונאכל ונשת. אחרי כן שרנו את השיר „אל טל ואל מטר״ ועוד הפעם נשמע קול „הידד״ ומחיאת כפים. אחרי כן הופיעו שני נערים על הבמה להציג את החזיון „יהודה ווליק״. אך פתאם בא שר השוטרים ויניא מהציג את החזיון יען כי לא נטלנו רשות משר המחוז.

בברכת ציון
אהרן סלונימסקי, בן עשר שנים.
ליב, פלך מינסק.

פתרון החידה בגליון ב״ג.

על שאלת מרת אסתר־דון־יחי, שפתרונה:

אֶת שֵׁם אֶת חָם וְאֶת (יָפֶת) (בראשית ו׳ י׳)
כִּי גַם זֶה לָךְ בֵּן (בראשית ל״ה י״ז)
כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ (שמות י״ז ט״ז)
גַּם לִי גַם לָךְ לֹא (יִהְיֶה) (מלכים א׳ ג׳ כ״ו)

ענו:

ביכנר מאיר; בלינסקי יהושע וחבריו; ברנפמן ישראל; בן־ליש פסח; ברונשטין יפה; גוטמן זאב; גולדמן יעקב; גוללמשטוק יהודה; גלנץ מ. וחבריו; גרדון משה ויהואש; גרשקוביץ משה; דובקין צבי; דיסוביצקי זלמן; הנקין צבי; לנסקי בן־ציון; וונדרוביץ זכריה; חימוביץ ברוך; טטלבוים יצחק; טננבוים נתן; טנביצקי יהודה; ירלין משה; יסינובסקי יעקב; יקובזון יצחק; יפה יצחק א״יזיק; יפה נפתלי; לל אברהם יצחק; לוין יוסף וחבריו; לוין יצחק; לפשיץ שלמה; מילמן אריה יהודה; מגזניק מ.; מילמן משה; מן לאה; נחמונוביץ אלעזר; עמק־כסף אברהם; פורטינסקי משה; פגיני י.; פפירנה זלמן; פרצובסקי ש.; קדישויץ שלמה; קורנפלד לוי וחבריו; קשנור נחום וחבריו; רבינוביץ אריה וחנוך; רובין שמואל; רוכל דוד; רפופורט חיים; שבילמן דוד; שוחט פסח; שטינברג יוסף וחבריו; שפירה ברוך; שפירה משה.

המו״ל: חוצאת „תושיה״ בורשה.
העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן״:
КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШIЯ“, ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIJAH“, Warschau.

פערלאג „פאלקסבילדונג“.

„יודישע פאלקסצייטונג“

(די איינציגע יודישע וואכענבלאַט)

1903 אויף דעם נייעם יאהר 1903

פון ניי יאהר ווערען אונזערע בלעטער „פאלקס-צייטונג“ און „פרויען-וועלט“ פעראייניגט אין איין גרויס וואכענבלאט.

פון ניי יאהר ווערט די „פאָלקס-צייטונג“ איבערגעמאכט אין איין אנדער פארמאט, אז די צייטונג זאָל יעדער קענען בינדען.

פון ניי יאהר ווערט די צייטונג ביליגער, אנשטאט 5 רובל, וועט זי קאסטען נאר 4 רובל א יאהר.

אויף דעם נייעם יאהר געפינט זיך אין דעם פארטפעל פון אונזערע רעדאקציע פיעל ארטיקלען פאר אלע אבטהיילונגען פון אונזער שטענדיגע מיטארבייטער:

י. דינעזאהן; ד״ר ה. ד. הורוויץ; ד״ר מ. ליאקומאוויטש; מ. ספעקטאר; ד. פינסקי און שלום עליכם.

ביז יעצט האבען זיך אין אונזערע צייטונגען געדרוקט ארטיקלען פון: אמת; ש. אש; ד״ר מ. י. בערדיטשעווסקי; ר. א. ברוידעס; ש. בערמאן; ש. בעלענקי; מ. בארענשטיין; י. דינעזאָהן; ד״ר ח. ד. הורוויץ; ד״ר ט. הינדעס; י. ווארטסמאן; י. וויינבערג; ש. זאקס; נ. טשערניאק; יכנה״ז; יוסף יפה; ד״ר י. ליאקומאוויטש; ליפמאן לעווין; י. ליעבערמאן; ד״ר י. מלבים; ה. ד. נאמבערג; מ. ספעקטאר; עזריאל; ד. פרישמאן; ד. פינסקי; מ. פרייד; מ. קאפלאן; פ. קאנטראָוויטש; א. רייזען; י. שאף; י. שאר; י. שטיינבערג; שלום עליכם און נאך אנדערע. — פרויען מיטארבייטערינען אין „יודישע פרויענוועלט“: פנינה; שרה צוקערמאן; גיטעל ציפין-לעווין; אלישבע ראבינאוויטש; פועה ראקאווסקי און נאָך אַנדערע.

אויף דעם נייעם יאַהר ניט די „פאָלקס-צייטונג“ איהרע יעהרליכע אבאָנענטען א פרעמיע

אלע ווערק פון שלום עליכם

4 בענדער

מיט דער ביאַגראפיע און בילד פון דעם מחבר

פאר 1 רובל מיט פארטא.

די אלע ווערק פון שלום עליכם זענען איבערגעקוקט און אויסגעבעסערט פון מחבר און דרוקען זיך מיט נייע שריפט מיט נקודות און אויף גוט פאפיער.

אבאָנאמענטס-פרייז:

יעהרליך 4 רובל; האלביעהרליך 2 רובל; פיערטעליעהרליך 1 רובל.

די וואס שרייבען אויס מיט דער פרעמיע:

יעהרליך 5 רובל; האלביעהרליך 3 רובל; פיערטעליעהרליך 1.50.

יעהרליכע אבאָנענטען קענען די 5 רובל אויסצאהלען אין ראטען: ביים אויסשרייבען 2 רובל; דעם 1-טען אפריל 1 רובל; 1-טען יולי 1 רובל און דעם 1-טען אָקטאבער די לעצטע ראטע 1 רובל.

אדרעסע פיר רוסלאנד:

Книгоиздат. „Тушiя“, Варшава, для „Фолксбильдунгъ“.

מינדליך: נאוואליפקי 7, וואהנונג 9.

אדרעסע פיר אויסלאנד:

Administration

„Jüdiseche Volks-Zeitung“, Krakau, Sebastianergasse 32.

! אויספיהרליכע פראָספעקטען ווערען געשיקט יעדען אומזיסט !

תרס״ג לשנת הארבעים ושלש 1903

לצאת המליץ לאור

זקן העתונים העברים וראשון לכל תנועה מועילה בישראל, מכתב עתי לכל דבר הנוגע ליהודים בפרט ולעניני מדינה, ספרות ומדע בכלל.

יוצא בפטרבורג מדי יום ביומו.

על ידי ל. רַבִּינוֹבִיץ (איש יהודי)

מחיר המליץ עם הוספותיו:

ברוסיא: לשנה 10 ר׳, לחצי שנה 5 ר׳, לרבע 2.50 ר׳, לחדש 85 קאָפ׳.

בשאר ארצות: לקבלו שלש פעמים בשבוע ב׳ ב׳ עלים: לשנה 12 ר׳, לחצי שנה 6 ר׳, לרבע 3 ר׳, לחדש 1 ר׳.

חותמי המליץ יקבלו בשנת **1903**

ספר המתאימות הגדול

(קינקורדנציא עברית וארמית שלמה וערוכה בכל, הוצאת המליץ) במחיר מצער מאד.

מחיר כל חלק מספר המתאימות הגדול הזה לחותמי המליץ הוא רק **22** קאפ׳, עם המשלוח **30** קאפ׳.

כתבת המליץ:

Редакцiя газ. „Гамелицъ“ С.-Петербургъ, Торговая 17.

Rédaction du „Haméliz“ St.-Pétersbourg, rue Torgova 17.

Zakład Freblowski Izraelski

(יודישע פרעבעל-אנשטאלט)

Celiny Witkowskiey

3 Leszno, 31. (12—20)

שיין

שרייבען פערשיעדענע שריפטען ערלערנט אין 20 לעקציאנען דיא ערגסטע צובראכענע אונד געציטערטע האנדשריפטען, עכט קאלליגראפיע ישי טייטעלבוים, נייע מילע 38 מעון 56.

(3—4) 13

הוצאת „תושיה“.

לוח עולם קטן

לוח ספרותי ושמושי לבני הנעורים לשנת תרס״ג עם תמונות וציורים.

מחירו 75 קאָפ׳, לחותמי ה„עולם קטן“ רק 50 ק׳. פארטאָ 10 ק׳ מכ׳הדר 25 ק׳ נוספים בעד הכריכה.

Книгоиздат.

„Тушiя“, Варшава.

Verlag :בחו״ל

„Tuschijah“, Warschau.

בע״פ: נובוליפקי 7, מעון 9

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah“. Verantwortlicher Redacteur: S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau